

{ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ } . الاحزاب (٤)
پر مؤمنانو نبي ﷺ د خپلو ځانونو څخه ډېر محبوب دی، او
د پیغمبر ﷺ کوروالوې د هغو (یعني مؤمنانو) میندي دي.

د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو

حکمتونه

لیکنه:

شکرالله (رسولي)

۱۳۹۷/۱۰/۲۱

Ketabton.com

د نبی صلی اللہ علیہ وسلم د زیاتو مہرمنو حکمتونہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

صفحه	فهرست	عنوان
4	مقدمه
5	لمړې برخه
5	مفاهیم او کلیات
6	دوهمه برخه
6	د تېرو پیغمبرانو عليهم السلام د مېرمنو شمېر
7	لمړی: د سيدنا ابراهيم <small>عليه السلام</small> درې مېرمنې لري:
7	دوهم: د يعقوب <small>عليه السلام</small> مېرمنې:
8	د مېرمنو زیاتوالی په یهودیت کې
8	لمړی: د موسی <small>عليه السلام</small> د مېرمنو شمېر
8	دوهم: د داود <small>عليه السلام</small> د مېرمنو شمېر
8	درېم: سلیمان <small>عليه السلام</small> سل مېرمنې لري
9	په نصرانیت کې د زیاتو مېرمنو نکاح
11	درېمه برخه
11	د نبي <small>عليه السلام</small> د زیاتو مېرمنو حکمتونه
12	لمړې حقیقت
13	د محترم دوکتور مصطفی السباعي او د یو عیسوي تر منځ مباحثه
15	دوهم حقیقت
16	لمړی: تعلیمي حکمت
18	د ام المؤمنین عایشې صدیقې <small>رضی الله عنها</small> پر علمیت د صحابه و او تابعینو ویناوې
20	دوهم: تشریحي حکمت
21	درېم: ټولنيز حکمت
22	څلرم: سیاسي حکمت
23	پنځم: انساني حکمت

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

- 24 شپږم: د اسوه یې حسني (یا بنه اقتداء) حکمت
- 24 الف- د عدل ویش
- 25 ب - د پیغمبر ﷺ کومک د کور په کارو کښي
- 25 ج- خپلي مېرمني نه وهل
- 25 د - د خپلو مېرمنو د وفات وروسته ورسره وفاء کول
- 26 هـ- له خپلو مېرمنو سره ساعتیری او بازی کول
- 27 اووم شخصي حکمت
- 29 څلرمه برخه
- 29 د رسول الله ﷺ سره د امهات المؤمنین نکاحوي او تر څنګ یې مصلحتونه
- 29 لمړی: ام المؤمنین خدیجه ﷺ
- 30 دوهم: ام المؤمنین سوده ﷺ
- 31 دریم: ام المؤمنین عایشه صدیقه ﷺ
- 33 څلرم: ام المؤمنین حفصه بنت عمر ﷺ
- 34 پنځم: ام المؤمنین زینب بنت خزیمه ﷺ
- 35 شپږم: ام المؤمنین ام سلمه هند المخزومیه ﷺ
- 36 اووم: ام المؤمنین زینب بنت جحش ﷺ
- 39 اتم: ام المؤمنین جویریة بنت الحارث ﷺ
- 40 نهم: ام المؤمنین ام حبیبه ﷺ
- 41 لسم: ام المؤمنین صفیه ﷺ
- 42 یولسم: ام المؤمنین میمونہ ﷺ
- 43 پایله
- 44 مصادر

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

مقدمه

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده!

پدې کې شک نسته چې کفار په ځانگړي ډول يهود، نصارا، ملحدین او مستشرقین په هره زمانه کې پر اهل حقو باندي مختلف توروته لگوي، ددې لپاره چې خلگ ددې الهي مسير څخه را وگرځوي، تر ټولو لمړی ددې الهي مسير او الهي دين د پيغام رسونکو په ځانگړي ډول پر پيغمبرانو عليهم السلام باندي بي ځايه او غير منطقي توروته لگوي، او هدف يې يوزاي او يوزاي پر الهي وحی باندي الزام لگول دي، چې پدې لړ کې د نبي ﷺ پر غوره شخصيت باندي دا تور لگوي چې ده ولي زياتي مېرمني په نکاح کړي دي؟، په داسې حال کې چې امت ته څلور بنځي روا دي؟، او يا دا چې نعوذ بالله دی ﷺ زيات خواهش خوبونکی او د نفس تابع ؤ؟؟؟ او داسې نورې د حقيقت او واقعيت څخه ليري شېبې، خو دا ددوی يو بي ځايه او غير منطقي او خطا ايستونکې شېبه ده چې نن ورځ زيات کفار او ځيني مسلمانان د دوی ددغه شېبه تر اغيز لاندي راغلي او د کم علمی او د تحقيق د نه کولو له امله په شېبه کې پراته دي، نو د يو با احساسه مسلمان په توگه مي وغوښتل چې د کفارو دغه بې بنسټه ادعا په نقلي او عقلي دلائلو جواب کړم، ځکه پر هر مسلمان دا فرض ده چې د دين په دفاع کې به د هېڅ طاقت څخه دريغ او سپما نه کوي، علمي جواب به ئې په علم ورکوي او مادي جواب به ئې بالمقابل ورکوي.

ددې لپاره چې د نوموړي موضوع حقيقت ښه روښانه سي نو نوموړی کتاب څلورو برخو ته ويشل شوی دی، لمړۍ برخه بې مفاهيم او کلیات دي، په دوهمه برخه کې د تېرو پيغمبرانو د مېرمنو و زياتوالي ته اشاره کېږي، دريمه برخه کې د محمد مصطفی ﷺ د زیاتو مېرمنو حکمتونه بيانېږي او تر څنگ يې يو شمېر زياتو اړوندو مهمو مسائلو ته هم اشاره کېږي، څلورمه برخه کې د رسول الله صلی الله علیه وسلم سره د امهات المؤمنین مبارکې نکاحوي او تر څنگ ئې مصلحتونه بيان سوي دي.

نو زما حقير او کم علمه بنده دا ناچيزه ليکنه تاسو په يوه لويه ليکنه حساب کړې، او که کومه نيمگړتيا او تيروتنه شتون ولري نو هيله کوم چې يادونه ئې راته وکړئ.

لمړۍ برخه

مفاهیم او کلیات

الف: تبني

غیر نسبي زوی په زویوالي نیول، او په حقوقو کېني د نسبي زوی او د غیر نسبي ترمنځ فرق نه کول. پخوا په عربو کېني دا عادت و چې چا ته به یې وویل چې: "ته زما زوی یې" نو په حقیقي ډول به یې زوی باله، او په ټولو احکامو کېني به یې د نسبي زوی په سترګه ورته کتل، لکه واده، طلاق، د نکاح محرمات او مېراث....

ب: تاخي

غیر نسبي ورور په ورورولي نیول، او بیا ټول هغه حقوق چې سکه ورور ته ورکول کېږي ده ته هم ورکول. د جاهلیت په زمانه کېني ځینو عربو به یو او بل ته ویل: "ته زما ورور یې" نو پدې خبرې سره به هغه دده حقیقي ورور وګرځېدی، او هغه څه چې نسبي ورور ته حلال وه هغه به دې غیر نسبي ورور ته هم حلال وه او هغه څه چې نسبي ورور ته حرام وه هغه به غیر نسبي ورور ته هم حرام وه.

دوهمه برخه

د تېرو پیغمبرانو علیهم السلام د مېرمنو شمېر

ددې عنوان څخه مطلب دادی چې یوازې نبي ﷺ زیاتي میرمني نه دي کړي بلکه تېرو پیغمبرانو هم زیاتي مېرمني لرلي، بل دا چې یهود او نصارا پر تېرو پیغمبرانو ایمان لري او د تېرو پیغمبرانو واقعات او کړنلاري په انجيل او تورات کښي بیان سوې دي، او دوی پر تورات او انجيل ایمان لري، نو ځکه مو اول وغوښتل چې د تېرو پیغمبرانو د مېرمنو شمېر اول ذکر کړو تر څو خبره په پوره ډول واضح سي، يعني هغه پیغمبران چې تاسو ایمان ورباندي لری هم د زیاتو مېرمنو د لرلو څخه مستثنی او مستغني نه دي، بلکه دوی هم زیاتي مېرمني لرلي چې د زیاتو حکمتونو په اساس دا یو الهي اجازه ؤ چې دوی ته ورکړل سوې وه، نو له دې امله اول پدې عنوان باندي پیل کوو.

دا چې د تورات او انجيل څخه مخکي کوم ځانگړی کتاب شتون نه درلود، بلکه ځيني صحيفې وي چې پر پیغمبرانو علیهم السلام به نازلیدلې او همدارنگه ځيني تاريخي روايات هم شتون لري، خو په دې ټولو کښي داسي کوم روايت نسته چې د زیاتو مېرمنو د کولو ممانعت او ناروا والی دې پکښي راغلي وي.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

لمړی: د سیدنا ابراهیم عليه السلام درې مېرمنې لرلي:

الف- ابراهیم عليه السلام لمړی د بي بي ساره عليها السلام سره نکاح کړې وه، چې د ساره عليها السلام څخه اسحاق عليه السلام پیدا سو.

ب- بي بي هاجر عليها السلام، نوموړې بي بي د اسماعیل عليه السلام مور وه.

ج- بي بي قثوره، د دې شپږ زامن وه، لکه: زمران، يقان، مدان، مديان، اسباق، سنوخ.¹

دوهم: د يعقوب عليه السلام مېرمنې:

يعقوب عليه السلام څلور مېرمنې درلودې، چې نمونه يې په لاندې ډول دي:

الف- لياہ: دا د پنځو اولادو مور وه لکه: سمون، لاوي، يهوده، اشکار او زبون.

ب- زلفه: دې دوه زامن لرل لکه: جد او آثر.

ج- راحيل: چې لدې مېرمنې څخه يې يوسف عليه السلام او بنيامين پیدا سوي وه.

د- بلهمه: دا د دان او نفتای مور وه.²

¹ تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ملک غلام مرتضى، ددي کتاب په حواله کتاب الخلق (۴/۱۶)، کتاب الخلق (۱۵/۱۸)، کتاب الخلق (۱۰/۲۵)، کتاب الخلق (۲۹-۲۳/۲۹)، کتاب الخلق (۲۳/۲۹) ص- (۱۵۲)، د چاپ موافق، ناشر: مجلة الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، مکتبه شامله.
² مخکنی مرجع.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

د مېرمنو زیاتوالی په یهودیت کښي

د ابراهیم ﷺ څخه وروسته موسیٰ ﷺ د نبي او رسول په توگه راو لیږل سو چي د ځان سره یې تورات کتاب هم درلود، دا چي نن ورځ تورات تحریف سوی دی، او منسوخ دی او د عمل وړ نه دی، خو بیا هم ددې سره یې هغه احکام منل کيږي چي د قرآن کریم او احادیثو سره سمون خوري، او کولایسو چي د مستشرقینو لپاره یې د دلیل په توگه راوړو.

لمړی: د موسیٰ ﷺ د مېرمنو شمېر

موسیٰ ﷺ د څلورو مېرمنو سره واده کړی ؤ:

ج- بي بي سفوره: دا د جيسون او عيزر مور وه.

ب- جبشيه.

ج- د قيني لور.

د - د حباب لور.¹

دوهم: د داود ﷺ د مېرمنو شمېر

داود ﷺ د نهو بيبيانو سره واده کړی ؤ، لکه څنگه چي د صيموئيل نومي کتاب کښي راغلی دي، چي

د داود ﷺ (۹) بيبيانې لرلي، چي هلته یې نومونه او د اولادو نومونه هم راغلي دي.²

حتی دا هم ويل سوي دي چي داود ﷺ د ۹ کوروالو څخه وروسته د ۹۹ کوروالو سره نکاح کړې ده.³

درېم: سليمان ﷺ سل مېرمني لرلي

په سلاطين نومي کتاب کښي راغلي دي چي د سليمان ﷺ اوه سوه مېرمني او درې سوه یې وينځيانې لرلي.⁴

¹ تعدد زوجات الرسول الله صلی الله علیه وسلم، ص: (۴)، مکتبه شامله، نشر ونکی: مجلة الجامعة الاسلاميه بالمدينه المنوره، د چاپ موافق، په حواله: کتاب الخروج (۳۱/۲) کتاب القاضیون (۱۶/۱) کتاب القاضیون (۱۶/۴).

² تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ص: (۴) په حواله: کتاب صيموئيل (۲۶/۲۲)، ناشر: مجلة الجامعة الاسلاميه بالمدينه المنوره.

³ موسوعة بيان الاسلام، محمد ربيع محمد الجوهري دويم قسم، د رسولانو بيان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شبهات، ج (۱) ص (۷۸) في ذي ايف، د همدې کتاب په حواله، (موسوعة الاسرة تحت رعاية الاسلام)، الشيخ عطيه صقر، ج (۶) ص (۴۱).

⁴ تعدد زوجات الرسول صلی الله علیه وسلم، ص: (۴)، مکتبه شامله په حواله: کتاب سلاطين (۱۱/۳).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

مگر په صحیح بخاري، صحیح مسلم او نورو د احادیثو په کتابونو کې د رسول الله ﷺ حدیث شریف دی چې سلیمان ﷺ سل بنحی لرلي، لکه څنګه چې ابوهریره ؓ د نبي ﷺ څخه روایت کوي چې رسول الله ﷺ وفرمایل: سلیمان ﷺ د داود ﷺ زوی وویل: چې نن شپه به زه خامخا د خپلو سلو یا نه نوې بنځو سره کوروالی کوم هره یوه به یو اولاد راوړي، او دا اولاد به د الله ﷻ په لار کې جهاد کوي، یو ملګري یې ورته وویل: ان شاء الله ووايه، نو سلیمان ﷺ ان شا الله و نه ویل، هېره یې سول، نو ددې کوروالی څخه وروسته یوه هم حامله نه سوه بیله یوې بنحی څخه چې هغې هم نیم اولاد راوړ، نو نبي ﷺ فرمایي چې زما دې په هغه ذات قسم وي چې زما نفس د هغه په لاس کې دی، کچیري یې ان شاء الله ویلې وای نو خامخا به ټولي حامیلي سوې وای او اولادونو به یې د الله ﷻ په لار کې جهاد کولای.¹

په نصرانیت کې د زیاتو مېرمنو نکاح

انجیل هم د تېر کتاب یعنی تورات مکمل کونکی ؤ، هغه څه چې تورات حرام ګرځولي وه هغه یې همداسې حرام وګرځول او هغه څه چې یې حلال ګرځولي وه هغه یې همداسې حلال پریښول.²

لدې کبله عیسیٰ ﷺ خپل قوم ته وفرمایل: تاسو دا ګمان مه کوئ چې زه هغه دین چې مخکښو انبیاءو راوړی دی نیمګړی ګرم، بلکه زه د انبیاءو د تېر دین مکمل کونکی یم.³

همدارنګه الله ﷻ د عیسیٰ ﷺ همدغه قول په قران کریم کې رانقل کړی دی، الله ﷻ داسې فرمایي: (وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ).⁴

ژباړه: او عیسیٰ ﷺ د مریم ؓ زوی ویلي وه: اې بني اسرائیلو! زه تاسو ته د الله رالیږل سوی پیغمبر یم، د هغه تورات تصدیق کونکی یم چې زما څخه مخکې راغلی ؤ، او د یو پیغمبر زېږی ورکونکی یم چې زما څخه به

¹ صحیح البخاري، محمد بن اسماعیل البخاري، کتاب الجهاد والسير، باب: من طلب الولد للجهاد، او مسلم شریف، کتاب الايمان، باب الاستثناء.

² موسوعة بيان الاسلام، محمد ربيع محمد الجوهري دويم قسم، د رسولانو بيان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شېهات، ج (۱) ص (۷۹) في ذي ايف.

³ موسوعة بيان الاسلام، محمد ربيع محمد الجوهري دويم قسم، د رسولانو بيان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شېهات، ج (۱) ص (۷۹) في ذي ايف كتاب

په حواله: متی (۵: ۱۷).

⁴ سورت الصف، ۶ ایت.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

وروسته راسي چي نوم به يې احمد وي، "خو کله چي هغه (يعني محمد ﷺ) دوی ته له بنکاره څرگندو نښانو سره راغی، نو دوی وويل: "دا خو بنکاره جادو دی."¹

نو لدې کبله ويلايسو چي عیسیٰ ﷺ هم د تېرو انبياؤ په څېر د زیاتو مېرمنو نکاح حرامه نکړه، او په انجيل

کي داسي کوم صريح نص نسته چي د زیاتو کورو الا څخه دې يې ممانعت کړی وي.²

نو اوس دا خبره په صراحت سره کولایسو چي رسول الله ﷺ او اسلام د زیاتو مېرمنو پرروا والي باندي يوزاي

نه دی، بلکه تېرو اديانو او پيغمبرانو هم داسي کړنه جايز بللي او عمل يې ورباندي کړی ؤ، خو ددې سره د بشر

په لاس جوړ سوې وضعي قوانين د زیاتو مېرمنو کول ناجايز بولي چي پدې کړنې سره د عيسوي دين حکم هم

حراموي.³

¹ پښتو ژباړه: تفسير کشاف، سورت الصف ۶ ایت.

² موسوعة بيان الاسلام، محمد ربيع محمد الجوهري دويم قسم، د رسولانو بيان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شبهات، ج (۱) ص (۷۹) في دي ايف كتاب

په حواله.

³ مخکنی مرجع.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

دریمه برخه

د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو حکمتونه

مخکې له دې چې د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو په حکمتونو پیل وکړو یوه خبره د یادوني وړ ده چې د مسلمانانو یقین او باور پدې دی چې د نبي ﷺ هر قول، فعل او تقریر شرعي بڼه لري او یو الهي حکم دی، نو په دې اساس موږ په دې یقین لرو چې د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو کول یو الهي حکم ؤ، بيله چون او چرا یې منو او پدې کښي هیڅ شک او شبهه نه کوو.

مگر نن ورځ یهود او مستشرقین پر اسلام باندي د سیلاب په شان را مات دي او د هرې خوا اسلام د مسلمانانو او نړیوالو په اذهانو کښي مشکوک معرفي کوي، او پر اسلام باندي مختلف بي بنسټه توروته لگوي ددې لپاره چې پخواني مسلمانان په شک کي واچوي او نوي مسلمانان و اسلام ته د راتگ څخه منع کړي، نو بیلابیل بي بنسټه توروته پر قرانکریم، رسولانو او په ځانگړي ډول ددې الهي دین پر لمړي داعي او د انسانیت پر ستر لارښود محمد مصطفی ﷺ پر مبارک شخصیت باندي لگوي، چې ددې توروته څخه یو هم د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو یو بی اساسه او د حسد څخه ډک تور دی، چې د مستشرقینو او یهودو په اند نعوذبا الله، نبي ﷺ زیات خواهش درلود او د خپل نفس تابع ؤ نو ځکه بی دومره زیاتي میړني کړي دي؟ سبحانک هذا بهتان عظیم! نو ددې بی بنسټه او غیر معقولي ادعا د رد لپاره موږ ځینو داسي حکمتونو ته اشاره کوو چې هم په شرعي او انساني لحاظ او هم په حقوقي لحاظ د دوی دغه د حقیقت څخه لیري ادعا بلکل ور بی بنسټه او د الهي مخکني او وروستني دین احکامو له لحاظه مردوده او غیر معقوله معرفي کوي.

ددې هر څه سره چې کفار پر پیغمبر ﷺ باندي بی اساسه تهمتونه لگوي، ځیني هوښیار او د تعصب څخه لیري کفار د منطق او حق څخه ډکي خبري کوي، او د مطالعې څخه وروسته د رسول الله ﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو په اړه و حق ته رسیږي او حقیقت ورته واضح کیږي.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

چي له دې جملې څخه یو هم (توماس کارلیل) یادولایسو چي هغه پدې اړه داسي وایي: پیغمبر ﷺ شهوت خوبونکي نه ؤ، لکه څنگه چي ځینو خلگو ده ته د دارنگه ظلم نسبت کړی دی، او بیا وایي: موږ زیات ظلم او خطا کوو چي پیغمبر ﷺ ته د یو شهواني انسان نسبت کوو، نه هیڅکله داسي نه ده! ده او د هغه شهواني انسان تر منع زیات لیریوالي او فرق دي.¹

دلته لمړی غواړم د نبي علیه السلام د زیاتو مېرمنو د حکمتونو تر څیرلو مخکي و دوو بنسکاره حقیقتونو ته اشاره وکړم تر څو لاندې حکمتونه ښه ورباندي واضح سي.

لمړی حقیقت

د زیاتو مېرمنو کول د اسلام څخه مخکي هم په عربي ټولنه کي شایع او معمول ؤ.

الف- (عَنْ ابْنِ عُمَرَ، أَنَّ غِيلَانَ بْنَ سَلَمَةَ الثَّقَفِيَّ أَسْلَمَ وَلَهُ عَشْرُ نِسْوَةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَاسْتَمَنَ مَعَهُ، «فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَخَيَّرَ أَرْبَعًا مِنْهُنَّ».)²

ژباړه: غیلان بن سلمه الثقفي په داسي حال کښي اسلام راوړ، چي لس ښځي یې لرلي، نو رسول الله ﷺ امر ورته وکړ، چي څلور ښځي ددې لسو ښځو څخه انتخاب کړي او نوري دي طلاقي کړي.

ب- (قَالَ: أَسْلَمْتُ وَعِنْدِي ثَمَانُ نِسْوَةٍ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «اخْتَرِ مِنْهُنَّ أَرْبَعًا».)³

ژباړه: حارث بن قيس رضي الله عنه فرمایي: چي ما په داسي حال کښي اسلام قبول کړ چي اته ښځي مي په نکاح کي وې، نو دا حال مي نبي ﷺ ته بیان کړ، نو هغه ﷺ راته وويل: چي څلور ښځي ځني انتخاب کړه نوري طلاقي کړه.

¹ تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبي ﷺ، استاذ عبد الله ناصح علوان، صفحہ: ۲۹، ناشر: دار السلام، في دي ايف بنه، ددې کتاب په حواله: کتاب "الابطال" صفحہ: ۸۳.

² سنن ترمذي، محمد بن عيسى الترمذي مرينه: (۲۷۹هـ)، ج: (۳)، ص: (۴۲۷)، باب: باب ماجاء في الرجل يسلم و عنده عشر نسوة، تحقيق: احمد محمود شاكر، ناشر: شركة و مكتبة و مطبعة مصطفى البابي الحلبي-بيروت، دوهمه طبعه، ۱۳۹۵هـ، د چاپ موافق.

³ سنن ابي داود، ابو داود سليمان بن الأشعث، السجستاني، مرينه: (۲۷۵هـ)، ج: (۲)، ص: (۲۷۲) حديث: (۲۲۴۱)، باب: باب في من اسلم و عنده نساء اكثر من اربع او اختان، محقق: محمد محي الدين عبد الحميد، ناشر: مكتبة العصرية، بيروت، مكتبة شامله، د چاپ موافق.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

نوله دې کبله زیاتو عربانو زیاتې کوروالوې کولې او پدې اړه یې کوم باک نه کوی، او بله دا خبره هم د لمر په شان ددې دوو حدیثونو څخه ثابتېږي؛ چې د رسول الله ﷺ څخه ماسیوا بل هیڅ امتي ته نه بنایې چې د څلورو څخه زیاتې مېرمنې په یو وخت کې د ځان سره ولري ځکه پیغمبر ﷺ هغه دوو صحابو ته امر وکړ چې څلور بنسټي دې د ځان سره ولري او نورې دې طلاقي کړي، نو که چیرې د رسول الله ﷺ لپاره د څلورو څخه زیاتې مېرمنې ناروا وای نو دې صحابه ؤ به ورته ویلي وای چې تاسو خپله د څلور زیاتې مېرمنې لری ولي موږ ځني منع کوئ؟ خو دا داسې پوښتنه وه چې ټولو صحابه ته واضح وه، چې دا الهي حکم دی چې رسول الله ﷺ زیاتې مېرمنې په نکاح کښي ساتلای سي.

خو پوښتنه دلته داده چې ولي د اسلام د بنسټان یوازي د پیغمبر ﷺ مبارک شخصیت په نښه کړی؟، او ولي یې یوازي رسول الله ﷺ پدې اړه خاص کړی دی؟، پداسې حال کښي چې مخکښو انبیاء و ﷺ هم زیاتې مېرمنې لرلي. نو د دې پوښتنې د جواب لپاره د نامتو عالم محترم دوکتور مصطفی سباعي رحمه الله علیه او یو عیسوي تر منځ هغه مباحثه را نقلوم چې د رسول الله ﷺ په اړه یې کړې ده، تر څو د دوی پدې بې اساسه تورو مو نور هم ښه سر خلاص سي.

د محترم دوکتور مصطفی السباعي او د یو عیسوي تر منځ مباحثه

محترم دوکتور مصطفی السباعي رحمه الله علیه پخپل کتاب (المرأة بین الفقه والقانون) په (۹۶) صفحه کښي فرمایې: کله چې زه په ۱۹۵۶م کال د ایرلنډ په دبلن نومي ښار کې وم، نو د یو داسې معهد سره مي ملاقات وسو چې هلته د عیسویانو مشران اوسیدل، نو زما او ددې ځای د مدیر تر منځ زیات بحث وسو، ما ده ته وویل: تاسو ولي داسې بي ځایه خبرې پر اسلام او په ځانگړي ډول پر پیغمبر ﷺ باندي کوی چې هیڅ اساس او بنسټ نلري، او په خپلو درسي کتابونو کښي مو هم دارنگه خبرو ته ځای ورکړی؟!

نوده ما ته داسې ځواب راکړ: موږ د غرب اوسیدونکي یو موږ د هغه چا احترام نه کوو چې د ۹ بنسټو سره یې واده کړی وي!..

ما ورته وویل: آیا تاسو د دواډ ﷺ، او د سلیمان ﷺ احترام لرئ؟

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

ده وویل: هو ولي نه! هغه دواړه زموږ په نزد د تورات پیغمبران وه!¹

ما ورته وویل: د داود عليه السلام سل بنځي وي، او د سليمان عليه السلام لکه څنگه چې په تورات کښي راغلي دي او ه سوه يې ازادي بنځي وي او درې سوه يې وينځياني وي، او د هغه زماني تر ټولو بنایستي بنځي وي، نو تاسو ولي د هغه چا احترام کوی چې زر بنځي يې کړي وي او د هغه چا احترام نه کوی چې ۹ کوروالوې لري؟ د هغه چا کوروالوې چې اته يې کونډياني وي او ځيني يې سپينسري وي، او يوازي يوه ئې ځوانه وه.

نو دی یو گړی چپ سو او بیا يې وویل: خطا سوي، زه دا گمان کوم چې موږ غربيان د يوې بنځي څخه ماسیوا له نورو سره د واده کولو جواز نلرو، او موږ ته دا خبره سوې وه څوک چې زیات ودونه کوي هغه د پرمختگ او ترقي خلاف دی، او زیات شهوت لرونکی دی!

ما ورته وویل: نو تاسو د داود عليه السلام، سليمان عليه السلام او د بني اسرائيلو د پیغمبرانو په هکله څه وایاست سره ددې چې د بني اسرائيلو پیغمبرانو زیاتي مېرمني په یو وخت کي لرلي چې همدا سلسله د ابراهيم عليه السلام څخه شروع کيږي؟

نو دی ساکت سو او جواب يې نه درلود....²

پوښتنه: کیدایسي څوک دا پوښتنه وکړي چې ولي پیغمبر عليه السلام زیاتي کوروالوې کړي وې، پداسي حال کښي چې الله جل جلاله د څلورو بنځو د کولو حکم کړی دی؟

ځواب: د د څلورو څخه د زیاتو کوروالو په یو وخت کښي په نکاح کي ساتل دا یوازي د پیغمبر عليه السلام ځانگړتیا وه، او دا ځانگړتیا دده عليه السلام پوري خاص ده، بل هیچا ته روا نه ده چې د پیغمبر عليه السلام د ځانگړتیاو تابعداري وکړي، همدا ډول د رسول الله صلی الله علیه وسلم د څلورو څخه د زیاتو مېرمنو په کولو کښي او د امت لپاره د تر څلورو پوري د مېرمنو په کولو کښي ټولو مجتهدینو او فقهانو په هره زمانه کښي اجماع کړې ده، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم د ځانگړتیاو په هکله زیات کتابونه لیکل سوي دي، او زیاتو فقهانو او مفسرینو په دې اړه مفصل بحث کړی دی.³

¹ تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبي صلی الله علیه وسلم، ص: (۲۰)، په حواله: (المرأة بين الفقه والقانون)، دوکتور مصطفى السباعي صفحه (۹۶).

² مخکنی مرجع، ص: (۳۱)، د همدې کتاب په حواله: (المرأة بين الفقه والقانون)، دوکتور مصطفى السباعي، صفحه (۹۶).

³ همدغه مرجع، ج (۱)، ص: (۳۱).

د نبي صلي الله عليه وسلم د زياتو مېرمنو حکمتونه

دوهم حقيقت

د نبي کریم ﷺ نکاح د زياتو مېرمنو سره په داسي حالت کي سوې ده چي د رسول الله ﷺ مبارک عمر زيات سوې ؤ.

په تاريخي ډول دا خبره روښانه ده چي په مکه کي د خديجې ﷺ د وفات څخه وروسته رسول الله ﷺ د سوډې ﷺ څخه ماسيوا د بل هيچا سره واده نه ؤ کړې، تر دې چي مدينې ته يې هجرت وکړ، خو هغه وخت يې په نکاح کښي زياتوالي راوستې چي کله اسلامي دولت جوړ سو، اسلام تر مختلفو قبایلو پوري ورسيد، چي د دې نکاحگانو څخه يې زيات اهداف او اصلاحي اغراض لرل چي وروسته به ورڅخه يادونه وکړو.

او د تاريخي اړخه دا خبره ثابته او واضحه ده چي رسول الله ﷺ د خديجې ﷺ سره په داسي حالت کښي واده وکړ چي پيغمبر ﷺ ځوان ؤ او عمر يې ۲۵ کاله ؤ، او خديجه ﷺ کونډه وه او د څلويښتو کالو وه، چي د رسول الله ﷺ سره يې پنځلس کاله ژوند تېر کړ، او خديجه ﷺ د هجرت څخه درې کاله مخکي وفات سول، او د خديجې ﷺ مبارک عمر د وفات په حالت کښي پينځه شپيته کاله ؤ.

نو آيا دا به معقوله خبره وي چي نعوذ بالله پر پيغمبر ﷺ باندي د شهواني انسان حکم وکړل سي؟ پداسي حال کښي چي پيغمبر ﷺ د ځوانۍ حالت ؤ، او د يو داسي ښځي سره يې واده کړي ؤ چي له ده څخه زياته مشره وه، او کونډه سوې وه، پس ولي د اسلام دښمنان د پوره حقيقت د درک څخه وروسته بيا هم د رسول الله ﷺ پر مبارک شخصيت باندي داسي بي ځايه توروته لگوي؟

جواب: د اسلام دښمنانو په دې بي ځايه توروته سره الهي شريعت تحريفوي، ددي لپاره چي خپلي سينې په مخکښي بغض او دښمني يخي کړي، نو غواړي چي ددې اخيري الهي دين پر لمړي استازي بي بنسټه توروته ولگوي تر څو خلگ د اسلام د حقانيت په هکله په شک کښي واچوي.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

آیا هغه بنځي چې پیغمبر ﷺ ورسره نکاحوي کړي وې وينځياني او کونډياني نه وي؟ آیا هغوی سپینسري او ناچاره نه وي؟ نو که چیري خبره همداسي وي؛ نو دا بي ځايه تورونه او تهمتونه د څه لپاره؟ آیا دا هر څه پر وړوند تعصب او بوی لرونکي بغض دلالت نه کوي؟¹

اوس راځو د نبي کریم ﷺ د زیاتو مېرمنو د نکاح تر څنگ چې کوم حکمتونه او مصلحتونه شتون لري، هغه یو په یو تر څیرني لاندې نیسو.

لمړی: تعلیمي حکمت

د نبي ﷺ واده د زیاتو مېرمنو سره له یو شمېر زیاتو حکمتو او مصلحتو پیلامه وه.

لکه څنگه چې بنځه او نرد الهي دین له لحاظه دواړه مسؤل او مخاطب دي او الهي احکام هم دواړو ته متوجه دي، نو له دې امله نبي ﷺ د امت لپاره بنځینه مفتیاني او معلماني تیاري کړې، تر څو د ضرورت په وخت کښي و ځینو حساسو او باریکو پوښتنو ته چې تر بنځو پوري اړه ولري او یا عام مسائل وي جواب ووايي، نو ځکه یې لمړی د تعلیمي یا دیني حکم له وجي زیاتي مېرمني په نکاح کولې، او بل دا چې د ام المؤمنین عایشې ﷺ او صفی ﷺ څخه ماسیوا نوري ټولي د نبي ﷺ کوروالوي کونډياني وي، چې په عقلي لحاظ هم یو ځوان هیڅکله د ۵۰ یا ۶۵ کالو بنځه نه په نکاح کوي، مگر نبي ﷺ د انساني او تعلیمي حکمت له وجي له دوي سره نکاح کول تر څو هغه احکام او مسایل چې تر بنځو پوري ځانگړي دي زده کړي او تر نورو یې ورسوي.

د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو څخه اساسي هدف تعلیمي حکمت ؤ، ځکه عایشې ﷺ به د هغه علم په ذریعه چې د نبي ﷺ څخه یې زده کړی ؤ د دین تدریس او تبلیغ کوی او په زیاتو مهمو او حساسو مسائلو کښي یې فتواوي ورکړي دي، چې ددې ﷺ د کونښنونو له وجي امت ته د شریعت د څلرمي حصې احکام ددي لخوا نقل سوي، نو لدې څخه په واضح ډول ښکاري چې د نبي ﷺ واده د زیاتو مېرمنو سره په ځانگړي ډول د ام المؤمنین عایشې صدیقې ﷺ سره د یو لوی مصلحت او تعلیمي حکمت له وجي ؤ.

¹تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبي ﷺ، ص: (۲۲).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

زیاتو بنځو به د نبي ﷺ څخه د بنځو اړوند مسائل لکه حیض، نفاس، د خاوند او بنځي مسائل، جنابت... او داسې نورې پوښتنې د حياء او شرم له وجې نسوای کولای، نو ډېر مشکل ؤ چې یوه بنځه دي د داسې حساسو مسائلو په اړه د نبي ﷺ څخه پوښتنه وکړي مگر کله کله به د ډېر ضرورت په اساس ځینو بنځو پوښتنې کولې لکه د عایشې رضی الله عنها څخه روایت دی دا رضی الله عنها فرمایې: ¹

«رَأَتْ امْرَأَةً سَأَلَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ غُسْلِهَا مِنَ الْمَحِيضِ، فَأَمَرَهَا كَيْفَ تَغْتَسِلُ، قَالَ: «خُذِي فُرْصَةً مِنْ مَسْنِكَ، فَتَطَهَّرِي بِهَا» قَالَتْ: كَيْفَ أَتَطَهَّرُ؟ قَالَ: «تَطَهَّرِي بِهَا»، قَالَتْ: كَيْفَ؟ قَالَ: «سُبْحَانَ اللَّهِ، تَطَهَّرِي» فَاجْتَبَدْتُهَا إِلَيَّ، فَقُلْتُ: تَتَّبِعِي بِهَا أَثَرَ الدَّمِ.²

ژباړه: یوې انصاری بنځي د نبي ﷺ څخه د حیض د غسل کولو پوښتنه وکړل، نو نبي ﷺ د غسل کولو طریقو وروښودل، او بیا یې ورته وویل: چې یو خوشبویه ټوکر واخله او پاکي راووله، انصاری بنځي وویل: "څنگه پاکي راوړم؟" نبي ﷺ ورته وویل: پاکي ورباندي راوړه، بیا بنځي وویل: څنگه پاکي راوړم؟، بیا نبي ﷺ وویل: سبحان الله، پاکي ورباندي راوړه، نو عایشه رضی الله عنها فرمایې: چې ما دا بنځه خپل ځان ته را نیژدې کړل او ورته ومي ويل: د ویني ځایونه ورباندي پاک کړه.

همدا رنگه نورې زیاتې پوښتنې سته په ځانگړي ډول د حیض، نفاس او جنابت په اړه چې ددې ټولو پوښتنو جوابونه به زیات وخت د نبي ﷺ په ژوند کښي او وروسته تر وفات هم امهات المومنین ورکول، لکه څنگه چې دا خبره د لمر غوندي روښانه ده چې حدیث مطهره د قرانکریم څخه وروسته د اسلام د مصادر و څخه دوهم مصدر گڼل کېږي، چې د نبي ﷺ له قول، فعل او تقریر څخه عبارت دي، نو له دې وجې هیڅوک د نبي ﷺ قول، فعل او تقریر تر هغه وخته پوري په مکمل ډول نسې درکولای تر څو چې د نبي ﷺ سره یې په ټولو وختو کښي ملگري نه وي کړې، حتی چې د نبي ﷺ سره یې د خوشحالی، غصې، اسانۍ، تنگی او د یوازیتوب په حالاتو کښي

¹ رفع ابهامات و ابطال از تعدد زوجات رسول الله ﷺ، محمد علي صابوني، ص: (۱)، فارسي ژباړه: د عقېدې سايت، ناشر: د عقېدې سايت.
² صحيح البخاري، محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري الجعفي، جلد- (۱) صفحه- (۷۰). حديث (۳۱۴)، المحقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، الناشر: دار طوق النجاة، الطبعة: الأولى، 1422هـ، د چاپ موافق.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

ملگري نه وي کړې، او تر څو چې د نبي ﷺ سره يې په مهمو، غير مهمو، عامو، شخصي او د ژوند په ټولو امورو کښي ملازمت او ملگري نه وي کړې.¹

د ام المؤمنین عايشې صدیقې ﷺ پر علمیت د صحابه و او تابعینو ویناوې

د قبيصه بن ذؤب څخه روایت دی، دی فرمایي: عايشه ﷺ تر ټولو خلگو عالمه وه ځکه چې لویو لویو صحابه و به لدې څخه پوښتني کولي.²

(أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ. أَخْبَرَنَا زَيْدُ بْنُ أَبِي رَيْحٍ. أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ سَلْمَةَ حَدَّثَنِي عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ: مَا كَانَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَشْكُونَ فِي شَيْءٍ إِلَّا سَأَلُوا عَنْهُ عَائِشَةَ فَيَجِدُونَ عِنْدَهَا مِنْ ذَلِكَ عِلْمًا).³

ابو برده بن ابي موسي د خپل پلار څخه روایت کوي هغه فرمایي: کله چې به د رسول ﷺ اصحابو ته يوه مسئله شکمنه سول، نو د عايشې ﷺ څخه به يې پوښتنه کول نو د ام المؤمنین عايشې ﷺ سره به يې د هغې مسئلې په اړه علم پيدا کاوه.

(قال مُحَمَّدُ بْنُ لَبِيدٍ قَالَ: كَانَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ ﷺ يَخْفِظْنَ مِنْ حَدِيثِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - كَثِيرًا وَلَا مِثْلًا لِعَائِشَةَ وَأُمِّ سَلْمَةَ. وَكَانَتْ عَائِشَةُ تُفْتِي فِي عَهْدِ عُمَرَ وَعُثْمَانَ. إِلَى أَنْ مَاتَتْ يَرْحُمُهَا اللَّهُ. وَكَانَ الْأَكَابِرُ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - عُمَرُ وَعُثْمَانُ بَعْدَهُ يُرْسَلَانِ إِلَيْهَا فَيَسْأَلَانِهَا عَنِ السُّنَنِ).⁴

د محمود بن لبید رضي الله عنه څخه روایت دی، دی فرمایي: د نبي ﷺ مبارکو مېرمنو به د نبي ﷺ څخه زیات حدیثونه یادول چې په دې اړه د عايشې ﷺ او ام سلمې ﷺ مثال نسته، او عايشې ﷺ تر خپل وفات پوري د عمر او عثمان ﷺ د خلافت په زمانه کښي فتواوي ورکولي، او د نبي ﷺ لویو لویو صحابه لکه عمر او عثمان ﷺ به عايشې ﷺ ته استازي استول او له هغې څخه به يې د نبي ﷺ د سنتو په اړه پوښتني کولي.

¹ تعدد زوجات الرسول صلى الله عليه وسلم، ملك غلام مرتضى، مجلة الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة، صفحہ-(۲۱).
² تذكرة الحفاظ، شمس الدين أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قايماز الذهبي (المتوفى: 748هـ)، جلد-(۱) صفحہ-(۲۵) ناشر: دار الكتب العلمية بيروت-لبنان، الطبعة: الأولى، 1419هـ- 1998م، د چاپ موافق.
³ الطبقات الكبرى، أبو عبد الله محمد بن سعد بن منيع الهاشمي بالولاء، البصري، البغدادي المعروف بابن سعد (المتوفى: 230هـ)، ج-(۲) ص-(۲۸۶)، تحقيق: محمد عبد القادر عطا، ناشر: دار الكتب العلمية-بيروت، الطبعة: الأولى، 1410هـ- 1990م، د چاپ موافق.
⁴ الطبقات الكبرى، ابن سعد، ج-(۲) ص-(۲۸۶).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

لدي ټولو روایاتو څخه دا خبره څرگنده او په ډاگه کيږي چې د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو او په خاص ډول د عایشې رضی الله عنها سره واده د یو لوی مصلحت او حکمت له وجي و چې هغه د دیني احکامو نشرول و. همدارنگه زیاتي پوښتني را پیدا سوي چې وروسته امهات المومنین رضی الله عنهن ددي پوښتنو ځوابونه خپل مسولیت وگانه، له دي وجي عایشه رضی الله عنها فرمایي: (الله ﷻ دي د انصارو پر بنځو رحم وکړي، هيڅکله حيا او خجالت د دين د زړده کړي څخه را ونه گرځولي).¹

او ځيني بنځي به د شپې لخوا ام المومنين عایشې رضی الله عنها ته راتلي او د دين د بعضو احکامو په اړه يې پوښتني کولي لکه حيض، نفاس، جنابت او داسي نور مسائل، چې امهات المومنين رضی الله عنهن به په ډېره ښه طريقه ځوابولي، د امهات المومنين د علم او ديانت له وجي زیاتي بنځي عالماني او په دين پوه سوي.² دا خبره د یادولو وړ ده چې امهات المؤمنین یوازې د حیض، نفاس او طهارت مسائل نه ځوابول او نه نبي ﷺ یوازې دارنگه مسائل وربښودلي دي، بلکه د دين هره ضروري او د هر اړخ خبره يې د ضرورت مطابق وربښودلي ده.

نو په اخر کښي دا خبره د کولو وړ ده چې؛ هغه امهات المومنين چې الله ﷻ هغو ته عزت ورکړی د مومنانو د ميندو په لقب سره يې نومولي دي، او په دنيا او اخرت کښي به د رسول الله ﷺ مېرمني وي، آيا د دوی څخه ماسیوا څوک سته چې د نبي ﷺ اقوال او افعال (په ځانگړي ډول د بنځو اړوند مسائل لکه حیض، نفاس، جنابت، د خاوند او بنځي تر منځ مسائل او داسي نور) تر موږ پوري په ښه ډول رانقل کړي؟ نو بيله شکه د نبي ﷺ د کورني ژوند په حالاتو، افعالو او حرکاتو د امهات المومنين رضی الله عنهن څخه ماسیوا هيڅوک هم په صحيح او دقيق ډول خبر نه دي، نو پایله دا سوه چې د امهات المومنين رضی الله عنهن څخه معلماني او محدثاني جوړي سوي، چې يو شمېر زیات احاديث يې را نقل کړل، چې د حفظ او ذکاوت له وجي يې زیات شهرت پیدا کړ.³

¹ رفع ابهامات و ابا طیل از تعدد زوجات رسول الله صلی الله علیه وسلم، محمد علي صابوني، ص: (۱۳). فارسي ژباړه، ناشر: د عقیدي سایت،

² مخکنی مرجع

³ رفع ابهامات و ابا طیل از تعدد زوجات رسول الله صلی الله علیه وسلم، ص: (۱۳).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

چي په دې اساس د ام المؤمنین عایشې رضی اللہ عنہا خخه (۲۲۱۰) احادیث را نقل سوي دي، چي له دې احادیثو خخه (۱۲۶) احادیثه په بخاري او مسلم کښي رانقل سوي، چي یوازي په بخاري کښي (۵۸) احادیثه او په مسلم کښي (۶۸) احادیث را نقل سوي.^۱

او پاته احادیث د احادیثو په نورو کتابو کښي نقل سوي دي.

دوهم: تشریعي حکمت

نبي صلی اللہ علیہ وسلم د (تعلیمی حکمت تر څنگ) د ځینو تشریعي مقاصدو او هدفونو لپاره هم واده کړي ؤ، چي له دې وجي ځیني هغه عادات چي د جاهلیت له زمانې راهیسي رایج وه باطل او منسوخ کړل، لکه تښي^۲ او تاخي^۳. پخوا په عربو کښي دا عادت ؤ، چي چا ته به یې وویل چي: "ته زما زوی یې" نو په حقیقي ډول به یې زوی باله، او په ټولو احکامو کښي به یې د نسبي زوی په سترگه ورته کتل، لکه واده، طلاق، د نکاح محرمات او مېراث. همداشان ځینو خلگو به نورو ته په خطاب کي ویل: "ته زما ورور یې" نو پدې خبري سره به هغه دده حقیقي ورور وگرځېدی، او هغه څه چي نسبي ورور ته حلال وه هغه به دې نوي غیرنسبي ورور ته هم حلال وه او هغه څه چي نسبي ورور ته حرام وه هغه به غیر نسبي ورور ته هم حرام وه.

د عربو ددې عادت سره سم مخکي رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم زید بن حارثه رضی اللہ عنہ په زویوالي نیولی ؤ، او خلگو به زید بن حارثه رضی اللہ عنہ ته زید بن محمد رضی اللہ عنہ وایه، مطلب دا چي زینب بنت جحش رضی اللہ عنہا مخکي د زید بن حارثه رضی اللہ عنہ چي د رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم متښي زوی کېدی تر نکاح لاندي وه، خو د دوی دوو تر منځ مشکلات پیدا سوه، بلاخره زید رضی اللہ عنہ را ولاړ سو او زینب بنت جحش رضی اللہ عنہا یې طلاقه کړل، په حقیقت کښي الله تبارک و تعالی غوښتل تر څو د عربو دا عادت باطل او منسوخ کړي، نو الله تبارک و تعالی رسو الله صلی اللہ علیہ وسلم ته امر وکړ تر څو زینب بنت جحش رضی اللہ عنہا په نکاح کړي، مگر په لمړي سر

^۱ انټرنیټ سایټ: <http://fatwa.islamweb.net/>

^۲ تښي: غیر نسبي زوي په زویوالي نیول، په حقوق کښي د نسبي زوي او دده ترمنځ فرق نه کول.

^۳ غیر نسبي ورور په ورورولي نیول، او بیا ټول هغه حقوق چي سکه ورور ته ورکول کېږي ده ته هم ورکول.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

کښې رسول الله ﷺ د خلگو د خبرو څخه په ویره کښې ؤ او متردد ؤ، تر څو خلگ ونه وایې چې محمد ﷺ د خپل زوی د کوروالا سره نکاح وکړل، تر څو چې په دې اړه ایت نازل سو: (وَتَخَشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ).¹

ژباړه: ته له خلگو څخه ویرېږې، په داسې حال کښې چې الله ﷻ د دې زیات حقدار دی چې ورڅخه ووېرېږې.²

چې په دې اساس رسول الله ﷺ د تبني عادت (یعني بل په زویوالي نیول) د ام المؤمنین زینب بنت جحش رضی الله عنها سره په نکاح کولو چې د نبي ﷺ متبني زوی زید بن حارثه رضی الله عنه لخوا طلاقه سوې وه دا عادت باطل اعلان کړي.

دلته یوه مهیمه نقطه پرته ده هغه دا چې؛ د نبي ﷺ څخه ماسیوا بل هیچا هم د تبني عادت باطلولای سواي کولای، نو الله ﷻ پر نبي ﷺ د زینت بنت جحش رضی الله عنها سره واده کول فرض کړل تر څو د تبني نظام په باطل کړي.

ددې په مثل نبي ﷺ د ورورولۍ عادت د ام المؤمنین عایشې رضی الله عنها سره په واده کولو سره باطل کړي، ځکه چې عایشه رضی الله عنها د اسلامي ورور ابوبکر صدیق رضی الله عنه لور وه، نبي ﷺ و ابوبکر صدیق رضی الله عنه ته ویلي وه، ته زما ورور یې په اسلام کښې نه دا چې ته زما نسبي ورور یې، نو نبي ﷺ په اسلام کښې د ورورولۍ او د نسب پر اساس د ورورولۍ ترمنځ فرق او جلاوالي د ام المؤمنین عایشې رضی الله عنها سره په واده کولو سره وکړي.³

دریم: ټولنیز حکمت

نبي ﷺ غوښتل چې د خینسۍ او خپلوی له لاري د اسلامي امت د مهمو او بارزو شخصیتونو ترمنځ روابط ټینګ او تلپاتي کړي، نو له دې وجي یې د عایشې رضی الله عنها سره چې د ابوبکر صدیق رضی الله عنه لور وه نکاح وکړه، او همدارنگه د حفصې رضی الله عنها سره چې د عمر فاروق رضی الله عنه لوره وه نکاح وکړه، چې په دې اساس د ابوبکر او عمر رضی الله عنهما رابطه د نبي ﷺ سره کلکه او پیاوړې سوه، چې د نبي ﷺ د وفات څخه وروسته همدغو دوو خلیفه گانو د اسلام او مسلمانانو لپاره زیات او پرځای خدمتونه ترسره کړي دي.⁴

¹سورت الاحزاب، ۳۷ ایت.

²پښتو ژباړه: کشف، سورت الاحزاب، ۳۷ ایت.

³تعدد زوجات الرسول الله صلي الله عليه وسلم، ملک غلام مرتضی، ص-(۱۱)، د چاپ موافق.

⁴مخکنۍ مرجع، ص:(۱۱۲).

د نبي صلي الله عليه وسلم د زياتو مېرمنو حکمتونه

له بله اړخه نبي ﷺ و ځينو صحابه و ته خپلي لورگاني ور په نکاح کړي دي، دوي لوني يې عثمان بن عفان رضی الله عنه ته او يوه لور يې علي بن ابي طالب رضی الله عنه ته ور په نکاح کړې وه، نو له دې وجې سيدنا ابوبکر، عمر فاروق، عثمان، او علي بن ابي طالب رضی الله عنه تر ټولو خلگو زيات و نبي ﷺ ته نژدي، گران او محبوب سول.¹

څلرم: سياسي حکمت

د نبي ﷺ نکاح د ام المومنين بي بي جوړيبي رضی الله عنها سره چې د بني مصطلق د مشر لور وه د ځينو سياسي اهدافو او حکمتو پيلامه وه، د بني مصطلق قوم د مسلمانانو سره په پيل کې د بنموني او جنگونه کول مگر د جوړيبي رضی الله عنها د نکاح په سبب د بني مصطلق قوم نور د جنگ څخه لاس پر سر سول او ايمان ئې راوړ.²

او همدارنگه د بني مصطلق د قوم د بنديانو خوشي کولو حکمت هم ددې باعث سو چې د بني مصطلق قوم ايمان راوړي او د لاري شكونکو اعمالو او غلاو څخه چې د مسلمانانو پر ضد يې ترسره کول لاس واخلي، نو ددې نکاح څخه وروسته چې نبي ﷺ د بني مصطلق د مشر د لور سره وکړه هيڅ کومه پيښه نسته چې بني مصطلق قبيلې دې د مسلمانانو پر ضد ترسره کړې وي.³

ميمونه رضی الله عنه د قريشو د قبيلې څخه وه، او د عبد الله ابن عباس رضی الله عنه خاله وه، او د ځينو قبيلو د مشر د بنخي خور وه، هغه قبيل چې د اسلام او مسلمانانو په مقابل کښي سره يو وه، او (۷۰) صحابه يې په غدر او خيانت شهيدان کړي وه، نو کله چې رسول الله ﷺ ددې سره نکاح کوي، نو ددې قبيلو د بنموني او غدر د مسلمانانو په مقابل کښي کميږي.⁴

همدارنگه د نبي ﷺ نکاح د ام المؤمنین صفيي رضی الله عنها سره چې د بني قريظه د قوم د مشر حبي بن اخطب لور وه ددې پيلامه سوه چې د يهودو مخکني پلانونه او دريځونه چې د اسلام پر ضد د حبي بن اخطب په ذريعه تحريک سوي وه کم کړي.

¹مخکنی مرجع، ص (۲۲).

²د ليکونکي زياتونه.

³تعدد زوجات الرسول الله صلي الله عليه وسلم، ملک غلام مرتضي، ص-(۱۱۲)

⁴تعدد زوجات الرسول الله صلي الله عليه وسلم، ملک غلام مرتضي، ص-(۱۱۲)، مکتبه شامله د چاپ موافق

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

همداشان د نبي ﷺ نکاح د ام المؤمنین ام حبیبې ﷺ سره چې د قریشو د سردار ابوسفیان لور وه، ددې نکاح ثمره دا سوه چې ابو سفیان د مخکنې د بنمنۍ او عداوت دريځ چې د اسلام او نبي ﷺ په اړه یې درلودی کم کړي او مدینې منورې ته په داسې حال کې راغلی چې د حدیبې د صلحې د نوې والي پیغام یې له ځان سره لاره، ددې نکاح څخه وروسته ابوسفیان د مسلمانانو پر ضد په جنگ کې نه دی لیدل سوی.

پنځم: انساني حکمت

د مخکنیو حکمتو او مصالحو تر څنګ د نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو څخه یو هم انساني مصلحت او حکمت ؤ، په حقیقت کې نبي ﷺ د ځینو بنځو سره د انساني لطف او مهربانۍ له وجې هم د نکاح عقد تر لې و، چې ددې نکاح سببونه په لاندې ډول دي.

الف- ځینې زړې او کونډې سوي بنځې چې په ژوند کې یې کوم کومک کونکې او سرپرست نه درلود.

ب- بعضي هغه وینځیاني چې د کفالت لپاره یې کوم کفیل او غمخور نه درلود.

ج- ځینې بنځې د دې وېرې له وجې که چیرې خپلې کورنۍ ته ور وگرځي نو سخت عذاب به ورکړي او په لویو لویو فتنو کې به واقع سي نو نبي ﷺ له دوی سره د دین، عزت او نفس د ساتنې له وجې نکاح وکړه چې له دې جملې څخه ام المؤمنین ام سلمه ﷺ یادولایسو چې د نکاح په وخت کې یې عمر (۶۰) کاله ؤ، او د همدارنگه د ام المؤمنین سوده ﷺ ده، چې د نکاح په وخت کې یې عمر (۵۵) کاله ؤ، او ام المؤمنین زینب بنت خزیمه ﷺ یادولایسو، چې د نبي ﷺ سره یې د نکاح په وخت کې یې عمر (۶۵) کاله ؤ.^۱

نو د هغه مستشرقینو او تور لګونکو نظر ددې بنځو په اړه څه دی؟ پداسې حال کې چې د نبي ﷺ د مېرمنو عمرونه د نکاح پر مهال ۵۰ څخه تر ۶۵ پورې دي، آیا پدې سره د یو انسان د کوروالۍ خواهش پوره کېږي، نه هیڅکله نه، دا د نبي ﷺ هغه بې مثاله ایتار او خپل خواهش تر پېنو لاندې کول ؤ چې د داسې زیاتو عمر لرونکو بنځو سره یې د انساني کرامت او مهربانۍ له وجې نکاح کړې وه.^۱

^۱ مخکنۍ مرجع- صفحه- (۲۳)، د چاپ موافق.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

شپږم: د اسوه یې حسني (یا ښه اقتداء) حکمت

نبي کریم ﷺ د زیاتو مېرمنو د کولو څخه یې یو مصلحت دا هم و تر څو امت ته وښي چې څنگه د خپل اهل سره ژوند وکړي، په داسي حال کې چې نبي ﷺ تر څلورو زیاتي مېرمني لرلي، يعني دا چې امت د خپلو څلورو مېرمنو تر منځ عدل او انصاف وکړي، نو پیغمبر ﷺ پخپل اعلي او عظیمو اخلاقو سره وښودل چې تر څلورو هم د زیاتو مېرمنو د ساتلو او تر منځ یې د عدل او خیر رسولو کېني تر هر چا مخته او مقتداء دی.

پیغمبر ﷺ د خپلو مېرمنو سره د ښه سلوک، په خیر رسولو او عدل کولو کېني یوه اعلي نمونه وه، نو د خبري د ښه څرگندولو لپاره پکار ده چې ددې حکمت لپاره ځيني مثالونه ذکر کړو تر څو مسلمانان کورنۍ د پیغمبر ﷺ په کورني ژوند خبر سي او په هغه ﷺ پسي اقتداء وکړي.

الف- د عدل ویش

نبي کریم ﷺ پدې کېني زیات حریص و چې خپل وخت په عدل او انصاف سره د خپلو مېرمنو سره تېر کړي، هره ورځ به د هرې مېرمني ملاقات ته ورتلی، تر څو چې اخر به د هغې مېرمني ملاقات ته ورغلی چې به یې شپه تیروول.²

خو کله چې د ام المؤمنین سوده بنت زمعه رضی الله عنها عمر زیات سو، نو د پیغمبر ﷺ د رضاء د حاصلولو لپاره یې خپل د ملاقات شپه و عایشې رضی الله عنها ته ورکړل.

عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ سُودَةَ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَدْ وَهَبْتُ يَوْمِي لِعَائِشَةَ، «فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْسِمُ لَهَا يَوْمَهَا».³

ژباړه: د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضی الله عنها څخه روایت دی چې ام المؤمنین سوده رضی الله عنها وویل: ای د الله رسوله! ما خپل نوبت و عایشې رضی الله عنها ته بڅښلی دی، نو پیغمبر ﷺ به د سودې رضی الله عنها نوبت و عایشې رضی الله عنها ته ورکوی.

¹ مخکنې ماخذ.

² مخکنۍ مرجع، صفحه (۴۳).

³ مسند احمد، امام احمد بن حنبل، باب: مسند الصديقة عائشة بنت الصديق، ج: (۴۱) ص: (۲۷)، محقق: شعيب الارنؤوط، عادل مرشد او نور، نشر و نکی: مؤسسة الرسالة، المكتبة الشاملة، موافق د مطبوع.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

همدارنگه کله چې به رسول الله ﷺ د سفر اراده کول، نو د خپلو مېرمنو په منع کښي به يې قرعکشي کول، نو د چا نوم چې به راووتی، هغه به د پیغمبر ﷺ سره په سفر تلل؛ ترڅو د دوی ترمنځ پوره عدل وکړي، خو کله چې پیغمبر ﷺ د حج کولو اراده وکړل نو ټولي مېرمني يې د حان سره حج ته بوتلې.¹

ب - د پیغمبر ﷺ کومک د کور په کارو کښي

(عن عروه، قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ، أَيُّ شَيْءٍ كَانَ يَصْنَعُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ عِنْدَكَ؟ قَالَتْ: «مَا يَفْعَلُ أَحَدُكُمْ فِي مَهْنَةِ أَهْلِهِ، يَخْصِفُ نَعْلَهُ، وَيَخِيطُ ثَوْبَهُ، وَيَرْفَعُ دَلْوَهُ»²).

ژباړه: د عایشې رضی الله عنها څخه پوښتنه وسول: چې اې د مؤمنانو مور! پیغمبر ﷺ به په کور کښي څه عادت و؟ عایشې رضی الله عنها ورته وویل: لکه څنګه چې یو ستاسو څخه د خپل کور په خدمت کي وي، پیغمبر ﷺ به خپله چپلکه پینه کول، خپل کالي به يې ګنډل، او څلواغه به يې پيوندول.

ج- خپلي مېرمني نه وهل

(عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ، وَلَا امْرَأَةً، وَلَا خَادِمًا، إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»³).

ژباړه: د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضی الله عنها څخه روایت دی؛ فرمایي: پیغمبر ﷺ هیڅکله هېڅ شي په لاس نه دی وهلی، او نه يې ښځه وهلې ده، او نه يې خادم وهلی دی، مګر یوازې يې د الله په لار کښي جهاد کړی دی. یعنې د کفارو په مقابل کښي جنگیدلی دی، او قتال يې کړی دی.

د - د خپلو مېرمنو د وفات وروسته ورسره وفاء کول

خدیجه رضی الله عنها د پیغمبر ﷺ اوله کوروالا وه، چې د ځوانۍ لمړۍ مرحله يې ورسره تېره کړې وه، خو کله چې وفات سول، نو پیغمبر ﷺ به هر وخت په ښه یادول، او د هغې د همزولو او شناختو سره به يې ښه کول.⁴

¹ الطبقات الكبرى، ابن سعد، (المتوفى: 230هـ)، ج: (8)، ص: (135). تحقيق: محمد عبدالقادر عطا، نشرونكى: دار لكتب العلمية-بيروت، الطبعة الاولى.

² صحيح ابن حبان، محمد بن حبان البستي، متوفى: 354هـ، محقق: شعيب الارنؤوط، ناشر: مؤسسة الرسالة-بيروت، جلد: (12)، صفحة: (490).

³ صحيح مسلم، مسلم بن الحجاج ابوالحسن القشيري النيسابوري، متوفى: 261هـ، محقق: محمد فؤاد عبدالباقي، ناشر: دار احياء التراث العربي-بيروت، موافق للطبوع، جلد: (4)، صفحة: (1814).

⁴ تعدد زوحات الرسول الله صلي الله عليه وسلم صفحة: (45).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

په صحیحینو کښې د عایشې صدیقې رضی الله عنها څخه روایت دی فرمایې: (قَالَتْ: مَا غُرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَا غُرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ، وَمَا رَأَيْتُهَا، وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْبِرُ دُكْرَهَا، وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَغْصَاءً، ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَاتِقِ خَدِيجَةَ، فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ: كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةً إِلَّا خَدِيجَةَ، فَيَقُولُ «إِنَّهَا كَانَتْ، وَكَانَتْ، وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ»¹).

ژباړه: ما د هېڅ مېرمنې سره دومره نه ده کړې څومره چې مي د خديجې رضی الله عنها سره کړې ده، ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم به ډېره یادول، او کله چې به پیغمبر صلی الله علیه وسلم پسه ذبح کړ، نو یو څه برخه به یې د خديجې رضی الله عنها د همزولو لپاره گرځول، او ما به ورته ویل: داسې معلومېږي لکه د خديجې رضی الله عنها پرته چې بله ښځه په دنیا کې نه وي؟، نو پیغمبر صلی الله علیه وسلم وویل: همداسې ده، همداسې ده، او له دې څخه زما اولادونه سوې دي.

هـ- له خپلو مېرمنو سره ساعتیری او بازی کول

نبي صلی الله علیه وسلم به همیشه تبسم کوی، د خپلو مېرمنو سره به یې نرمي، مینه او الفت کوی.²

د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضی الله عنها څخه روایت دی، دا فرمایې: (عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّهَا سُئِلَتْ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَلَا فِي بَيْتِهِ، فَقَالَتْ: كَانَ أَلْيَنَ النَّاسِ وَأَكْرَمَ النَّاسِ، كَانَ رَجُلًا مِنْ رَجَالِكُمْ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ ضَحَّاكًا بَسَامًا³).

ژباړه: د عایشې رضی الله عنها څخه پوښتنه وسول چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم چې به کله په کور کې یوزاي سو نو څنگه کردار یې درلود؟، نو عایشې رضی الله عنها ورته وویل: پیغمبر صلی الله علیه وسلم تر ټولو خلگو زیات نرم او تر ټولو خلگو زیات مهربانه ؤ، او هغه یو شخص ؤ ستاسو په ډول، مگر هغه زیات خندا لرونکی او تبسم کونکی ؤ.

په صحیحینو کښې د عایشې صدیقې رضی الله عنها څخه روایت دی فرمایې: ما ته پیغمبر صلی الله علیه وسلم وویل: چې زه ستا په رضایت او خوابدتیا باندي پوهیږم، نو ما ورته وویل: ته څنگه په ما پوهیږي؟! نو پیغمبر صلی الله علیه وسلم وویل: کله چې ته زما څخه خوشحاله یې نو ته داسې وایې: زما دې د محمد صلی الله علیه وسلم په رب قسم وي، او کله چې ته زما څخه خوابدې یې

¹ صحیح البخاري، باب: تزویج النبي صلی الله علیه وسلم خدیجه، ج: (۵)، ص: (۲۸).

² تعدد زوجات الرسول الله صلي الله عليه وسلم صفحه: (۴۵).

³ مسند اسحاق بن راهويه، مؤلف: ابو يعقوب اسحاق بن ابراهيم مشهور به ابن راهويه، مړینه: (۲۳۸هـ)، محقق: د عبد الغفور بن عبد الحق البلوشي، ناشر: مكتبة الايمان- المدينة المنوره، ج: (۳)، ص: (۱۰۰۸)، المكتبة الشامله، موافق للمطبوع.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

نو ته داسي وايي: زما دې د ابراهيم عليه السلام په رب قسم وي، نو ما ورته وويل: بلکل همدا سي ده... کله چي زه ستا خخه خوابدې يم نو ستاسو نوم نه اخلم.¹

همدارنگه امام احمد بن حنبل رحمه الله عليه پخپل مسند کښي د عايشې رضي الله عنها خخه نقل کوي، چي عايشه رضي الله عنها د رسول الله ﷺ سره په يوه سفر کښي ملگرې وه، او دا ﷺ په تن ډنگره وه، نو دې ﷺ د پيغمبر ﷺ سره د خغاستي مسابقه وکړه، بلاخره دې مسابقه وگټل، او رسول الله ﷺ شاته سو خکه چي دا کم وزنه وه، خو په بل وار په مسابقه کولو سره پيغمبر ﷺ ورخخه وگټل، نو پيغمبر ﷺ ورته خندل او ورته وې ويل: چي يو په يو برابر سوو.²

اووم شخصي حکمت

رسول الله ﷺ د الله ﷻ لخوا اخرنی پيغمبر او استازی دی، چي دده وروسته بل پيغمبر نه راځي، او الله ﷻ نبي ﷺ داسي امت ته راو ليږي چي د امتونو خیر امت دی، او د دې امت د غوروالي او خيريت نښه داده ترڅو پدې اخري دين عمل وکړي او نورو ته د رسولو او امر بالمعروف او نهی عن المنکر وکړي.

او الله ﷻ اخرنی پيغمبر ته داسي عالي شانته اخلاق او عالي رهبريت ورکړي، چي د نړۍ انسانان دده ﷺ و افعالو او اقوالو او کردار ته حيران دي، او مسلمانان پدې امر دې ترڅو د همدې اخري پيغمبر ﷺ اتباع په هر فعل او قول کښي وکړي.

خو ددې تر څنگ الله ﷻ همدې اخري پيغمبر ﷺ ته ځيني داسي ځانگړتياوي ورکړي دي، چي مسلمانان يې په اتباع او عمل کولو امر نه دي، دا ځانگړتياوي يوزاي تر رسول الله ﷺ پوري خاص دي، بل هيڅ مسلمان ته نه ښاي چي د رسول الله ﷺ په همدې ځانگړتياؤ باندي عمل وکړي، چي اوس به ځيني ځانگړتياؤ ته په لنډ ډول اشاره وکړو، ان شا الله تعالی.

¹ صحيح البخاري، محمد بن اسماعيل البخاري، محقق: محمد زهير بن ناصر الناصر، ناشر: دار طوق النجاة، ج: (۴)، ص: (۳۶)، المكتبة الشاملة، د طبعي موافق.
² مسند احمد،

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

لمړي: (عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «لَا تُوَاصِلُوا»، قَالُوا: إِنَّكَ تُوَاصِلُ، قَالَ: «إِنِّي لَسْتُ مِثْلَكُمْ، إِنِّي أَبِيثُ يُطْعِمُنِي رَبِّي وَيَسْقِينِي»¹)

ژباړه: د انس رضي الله عنه څخه روایت دی، چې پیغمبر صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي: تاسو وصال² مه کوئ، صحابه ؤ وویل: تاسو خپله وصال کوئ، پیغمبر صلى الله عليه وسلم ورته وویل: زه ستاسو په شان نه یم، ماته رب صلى الله عليه وسلم د شپې خوراک او څښناک راکوي، یعنی مرسته راسره کوي او قوت راکوي.

دوهم: همدارنگه د پیغمبر صلى الله عليه وسلم بل خصوصیت دادی چې دده لپاره دا جواز نلري چې نورې بنځي په نکاح کړي او یا ددې کوروالو څخه یوه طلاقه کړي، دا ځکه چې امهات المؤمنین د الله صلى الله عليه وسلم او رسول الله صلى الله عليه وسلم رضا او د آخرت اجر د دنیا پر نعمتونو او بنایست غور کړ، او ددې خبري دلیل لپاره د الله صلى الله عليه وسلم دغه قول دی چې فرمایي (لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ)³.

ژباړه: له دې وروسته ستا لپاره نورې بنځي روا نه دي او نه ددې اجازه سته چې د دوی پرځای نورې بنځي وکړي.⁴

درېم: هېڅ مسلمان لره نه بنایي چې د پیغمبر صلى الله عليه وسلم مېرمنو سره نکاح وکړي، ځکه چې همدا مېرمني د مؤمنانو مورگاني دي، آیا زوی ته دا جواز سته، چې د خپل مور سره نکاح وکړي؟! دا حرمت د الله صلى الله عليه وسلم پدې قول کښي بیان سوی دی:⁵ (وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا)⁶.

ژباړه: ستاسو لپاره دا هیڅکله روا نه ده چې د الله صلى الله عليه وسلم رسول صلى الله عليه وسلم ته تکلیف ورکړئ او نه هیڅکله دا ستاسو لپاره روا ده چې د هغه وروسته د هغه د مېرمنو سره نکاح وکړئ، دا کار مو د الله په نزد ډېره ستره گناه ده.

او داسي نورې ځانگړتیاوي چې علماؤ ذکر کړي او جمع کړي دي.⁷

¹ صحیح البخاري، ج: (۹) ص: (۹۷)، حدیث نمبر: (۱۹۶۱)، مکتبه شامله د طبعي موافق.

² دوي ورځي پرلپسي بيله ماتولو څخه روژه نيول.

³ احزاب ۵۲ ایت.

⁴ پښتو ژباړه: کشف، سورت احزاب، ۵۲ ایت.

⁵ تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبي صلى الله عليه وسلم، صفحه: (۳۲-۳۱).

⁶ احزاب ۵۳ ایت.

⁷ پښتو ژباړه: کشف.

څلرمه برخه

د رسول الله ﷺ سره د امهات المؤمنین نکاحوي او تر څنګ يې مصلحتونه

لمړی: ام المؤمنین خديجه ﷺ

خديجه ﷺ د پيغمبر ﷺ لمړۍ ميرمن وه، په داسې حال كښې يې د پيغمبر ﷺ سره نکاح وکړه، چې عمر يې څلويښتو کلونو ته رسيدلی ؤ او کونډه سوې وه، او د پيغمبر ﷺ عمر پدې وخت كښې پنځويشت کاله ؤ. چې د پنځويش کاله يوځای ژوند کولو څخه وروسته په (۶۵) کلنۍ كښې ام المؤمنین خديجه ﷺ وفات سول، چې پدې وخت كښې د پيغمبر ﷺ عمر پنځوس کاله ؤ، د يادولو وړ ده چې رسول الله ﷺ ددې ﷺ په ژوند كښې د هياچا سره نکاح نه ده کړې.

په همدې کال كښې چې د بعثت لسم کال ؤ د پيغمبر ﷺ اکا ابوطالب هم وفات سو، چې دې کال ته مؤرخينو د عام الحزن (يعني د غم کال) نوم ورکړ، ځکه چې رسول الله ﷺ دوه مهم شخصيتونه له لاس ورکړه چې خديجه ﷺ او ابوطالب ؤ، هغه دوه اشخاص چې د رسول الله ﷺ زيات کومک کونکي او پر هغه لطف کونکي وه. نو لدې امله پيغمبر ﷺ د کورني ژوند او تائيد له پلوه يوازي او بې مرستي سو.¹

دا د پيغمبر ﷺ د ځوانۍ لمړنۍ مرحله وه، هغه مرحله چې په فطري ډول د انسان خواهش او شوق زيات وي، انسان معمولاً په داسې حالت كښې د داسې ښځې سره نکاح کوي چې عمر يې تر ده کم او يا يې هم همزولي وي، خو پيغمبر ﷺ خپل خواهش او شوق تر پښو لاندي کړ، او د يوې داسې ښځې سره يې نکاح وکړه چې عمر يې دده د عمر څخه پنځلس کاله زيات ؤ، ځکه چې رسول الله ﷺ خپل هدف او مقصد پيژندلي ؤ چې هغه الهي دين رسول ؤ نه خپل خواهش پوره کول، او دا پر هغه طعن اچونکو او تهمت لگونکو يهودو او مستشرقينو باندي يو لوی گزار دی چې رسول الله ﷺ ته د شهواني انسان خطاب کوي العياذ بالله، کچيري دوی د عقل او بصيرت څخه کار واخلي نو همدا يوه واقعه د دوی د هرې پوښتني جواب دی.

¹ تعدد زوحات الرسول الله صلي الله عليه وسلم، ملك غلام مرتضى، المكتبة الشاملة، ص: (۱۵۴).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

دوهم: ام المؤمنین سوده رضی الله عنها

د رسول الله صلی الله علیه وسلم نکاح د ام المؤمنین سوده رضی الله عنها سره په داسې حال کې کېږي، چې پر پیغمبر صلی الله علیه وسلم باندې امتحانونه او سختې زیاتې سوي وې، او پیغمبر صلی الله علیه وسلم زیات و کورني سکون او اطمینان ته اړتیا لرل، نو له دې امله هغه رضی الله عنها د سودې رضی الله عنها سره واده وکړ، چې پدې وخت کې ددې رضی الله عنها عمر پنځه پنځوس کاله ؤ. دا واقعه زیات د فکر وړ واقعه ده، چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم د څومره زیات عمر لرونکي ښځې سره نکاح وکړه، ددې لپاره فکر وکړه چې د اسلام د دښمنانو افترات او تهمتونه درک کړي، او د دوی دغه بې ځایه تورونه باطل او په منطقي او نقلي ډول ئې جواب کړي.

سوده رضی الله عنها د مؤمنو مهاجرو ښځو له جملې څخه وه، سکران بن عمرو چې د سودې رضی الله عنها لمړي خاوند ؤ، د هجرت په دوهم کال په حبشه کې وفات سو، چې د هغه څخه وروسته سوده رضی الله عنها کونډه سوه، او هېڅ کومک کونکې او ملاتړ یې نه درلود، کچيري و خپل غیر مسلمان اهل او کورنۍ ته ورگرځيدلې وای نو عذاب به یې ورکړې وای او کيدای سواي چې بیرته یې و شرک ته دعوت کړې وای، او بل هېڅوک نه ؤ چې ددې کفالت او د دې د دين حفاظت وکړي.

نو له دې کبله خیر البشر رضی الله عنها له سوده رضی الله عنها سره پداسې حال کې نکاح وکړه، چې دا یوه مسکینه، کونډه او ناچاره وه، چې ددې نکاح په کولو سره پیغمبر صلی الله علیه وسلم د کونډو سره د نکاح کولو او هغوی ته د اسلامي بشري حقوقو په ورکولو سره یو اسلامي قانون یا حکم بیان کړ، پداسې حال کې چې په نورو باطلو ادیانو او ملتونو کې د ارنگه ښځو ته هېڅ پاملرنه نه کېږي.

خو دا یو واضح حقیقت دی، چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ټول بشیریت ته رالیږل سوی دی، نه یو ځانگړي قوم ته، لکه پخواني پیغمبران چې به یو قوم ته رالیږل کیده.¹

نو له دې کبله د پیغمبر صلی الله علیه وسلم پدې کړنې سره د نورو ټولو محرفو ادیانو او ملتونو هغه خرافات او د بشر ضد کړنې باطلې کړې، چې د ښځو سره او په ځانگړي ډول به یې د کونډیانو سره کولې، پیغمبر صلی الله علیه وسلم د ارنگه ښځو ته په نکاح کولو سره عزت ورکړ، چې په همدې مبارک سنت باندې ټول مومنان هم اقتداء کوي.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

دریم: ام المومنین عایشه صدیقہ رضی اللہ عنہا

ام المومنین عایشه رضی اللہ عنہا د پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم هغه مبارکه میرمن وه، چي مخکي یې واده نه و کړی، پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم د زینب بنت جحش رضی اللہ عنہا سره په نکاح کولو سره د تبني هغه عادت له منځه یو وړ چي مخکي د جهالت په زمانه کښي موجود ؤ.

همدا ډول رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم د ام المومنین عایشه صدیقہ رضی اللہ عنہا سره په واده کولو سره د ورورولۍ پخوانی د جهالت رسم او عادت لمنځه یوړ، چي مخکي به عربو یو چا ته په ورور ویلو سره هغه حقیقي ورور گانه او د هغه د لور سره به یې نکاح نه کول.

نو پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم د عایشې صدیقې رضی اللہ عنہا په نکاح کولو سره د جاهلیت رسم او عادت لمنځه یو وړ، په داسي حال کښي چي د عایشې رضی اللہ عنہا عمر ۹ کاله ؤ، او د پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم د وفات وروسته یې ۴۸ څلویښت کاله ژوند وکړ، چي د همدې نکاح څخه هدف بنسټ او نارینو ته د دین نشر او د دین رسول ؤ،

د عایشې رضی اللہ عنہا د علم تاثیر نن ورځ مور وینو، کله چي مسجد نبوي ته داخل سو، نو هلته یو ستن د (اسطوانة عائشه) یعنی د عایشې رضی اللہ عنہا ستن، په نامه شتون لري، او صحابه به د همدې ستنې سره کښیناستل، د رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم تر وفات وروسته به یې د عایشې رضی اللہ عنہا څخه په دیني امورو کښي پوښتني کولې، او عایشې رضی اللہ عنہا به په ښه ډول جوابونه ورکول او دیني احکام به یې د خپلي کوتي څخه چي اوس د پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم مبارک قبر دی، تدریس او بیانول.

همدا ډول کله چي به ابوبکر، عمر، عثمان او نور صحابه رضی اللہ عنہم ؤ ته په دیني اموراتو کښي کوم مشکل پیدا کیدی، نو ام المومنین عایشې صدیقې رضی اللہ عنہا ته به یې رجوع کول تر څو نوموړی مشکل حل کړي.²

په دې اړه مورخینو دا خبره ذکر کړې ده، چي د دین د څلرمې برخې احکام د رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم د وفات څخه اته څلویښت کاله وروسته د ام المومنین عایشې صدیقې رضی اللہ عنہا په کوښښونو تر اسلامي امت پوري رسیدلي دي، او پخپله به یې په هغه کوټه کښي چي د پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم مبارک جسد پکښي ښخ سوی دی ژوند کوی، خو کله چي

¹ مخکنۍ مرجع، ص: (۱۵۵) المكتبة الشاملة.

² مخکنۍ مرجع، ص: (۱۵۶-۱۵۵) المكتبة الشاملة.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

عمر رضی الله عنه وفات سو نو عایشې رضی الله عنها خپل ځای و عمر رضی الله عنه ته ورکړ تر څو عمر رضی الله عنه هلته د پیغمبر صلی الله علیه و آله تر څنګ بنځ کړل سو، او عایشې رضی الله عنها به ویل زه اوس حیا کوم چي د عمر رضی الله عنه په شتون کښي هلته پاته سم. حتی کله کله به ام المؤمنین عایشې رضی الله عنها د لویو صحابه و ځیني فقهي خطاګاني هم اصلاح کولې، له دې کبله علامه سیوطي رحمته الله علیه پدې اړه مستقلة رساله هم لیکلې ده، او په هغه کښي یې دا خبره ذکر کړې ده چي څنګه ام المؤمنین عایشې رضی الله عنها د صحابه و خطاګاني اصلاح کولې، او خپله رساله یې د (عين الاصابة فيما استدرکتہ عائشة علی الصحابة) په نوم نومولې، چي پدې رساله کښي یې د عایشې رضی الله عنها فتواوي رانقل کړي دي. او په دې اړه یې یوه واقعه هم ذکر کړې ده، چي یوه ورځ ابوهریره رضی الله عنه مسئله بیان کړل، چي د جنابت په حالت کښي روژه نه صحیح کیږي، نو عایشې او ام سلمې رضی الله عنهما و ابوهریره رضی الله عنه ته خبر ورکړ چي د جنابت په حالت کښي روژه صحیح کیږي، ځکه چي نبي صلی الله علیه و آله به کله کله د جنابت په حالت کښي په داسي حال کښي سهار کړ چي روژه به یې نیولې وه، او د پیشلمي وروسته به یې د جنابت غسل کوی.

د ابو موسی اشعري رضی الله عنه څخه روایت دی، دی فرمایي: چي کله به د پیغمبر صلی الله علیه و آله پر صحابه و باندي د یوې مسئلې په اړه علم کم سو، نو ام المؤمنین عایشې رضی الله عنها ته به یې رجوع کول، او هغې به د نوموړي مسئلې په اړه خبر ورکاوه.¹

امام زهري تابعي رحمة الله علیه فرمایلي دي:

(كانت عائشة أعلم الناس يسألها الأكابر من أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم).

امام زهري تابعي رحمته الله علیه د قبصه بن ذؤب رضی الله عنه څخه روایت کوي چي هغه فرمایي: عائشه رضی الله عنها تر ټولو خلګو زیاته عالمه وه، لویو صحابه و به پوښتني ځیني کولي.²

عروه بن زبیر رضی الله عنه فرمایلي دي:

¹ طبقات ابن سعد، ج: (٢)، صفحہ: (٢٢٢)، ذکر من كان يفتي بالمدينة ويقتدي به من اصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله.
² سنن ترمذي، محمد بن عيسى الترمذي، مريته: (٢٧٩هـ)، باب: من فضل عائشه رضی الله عنها، ص: (٧٠٥)، ج: (٥) تحقيق او تعليق: احمد محمد شاكر، ناشر: مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي - مصر، المكتبة الشاملة، موافق للمطبوع

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

قَالَ: «مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ أَعْلَمَ بِالْقُرْآنِ وَلَا بِفَرِيضَةٍ وَلَا بِحَلَالٍ وَلَا بِحَرَامٍ وَلَا بِشَعْرٍ وَلَا بِحَدِيثِ الْعَرَبِ وَلَا بِنَسَبٍ مِنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا»¹

ژباړه: عايشه رضي الله عنها تر هر چا په قران کريم، په فرائضو، په حلالو او حرامو، په فقه، په شعر، په طب او د عربو په احوالو او نسب ښه پوهيده.

څلرم: ام المؤمنین حفصه بنت عمر رضي الله عنها

حفصه رضي الله عنها مخکي د خنيس بن حذافه رضي الله عنه تر نکاح لاندي وه، کله چي خنيس بن حذافه رضي الله عنه په بدر کښي شهيد سو، نو دا کونډه پاته سوه.

په همدې حالت کښي رقيه رضي الله عنها د عثمان بن عفان مېرمن هم وفات سوه، نو عمر رضي الله عنه خپل لور و عثمان رضي الله عنه ته په نکاح ورکولو په هوډ کي سو، لکه څنگه چي په صحيح بخاري کي د عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی، دی: فرمايې چي عثمان رضي الله عنه وفرمايل: (سَأَنْظُرُ فِي أَمْرِي، فَلَبِثْتُ لَيْالِي، فَقَالَ: قَدْ بَدَأَ لِي أَنْ لَا أَتَزَوَّجَ يَوْمِي هَذَا، قَالَ عُمَرُ: فَلَقِيْتُ أَبَا بَكْرٍ، فَقُلْتُ: إِنْ شِئْتَ أَنْ كَتَحْتُكَ حَفْصَةَ بِنْتِ عُمَرَ، فَصَمَتَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا، فَكُنْتُ عَلَيْهِ أَوْجَدَ مِنِّي عَلَى عُثْمَانَ، فَلَبِثْتُ لَيْالِي ثُمَّ «حَطَبَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْكَحْتُهَا إِيَّاهُ» فَلَقِيَنِي أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: لَعَلَّكَ وَجَدْتَ عَلَيَّ حِينَ عَرَضْتَ عَلَيَّ حَفْصَةَ فَلَمْ أَرْجِعْ إِلَيْكَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنَّهُ لَمْ يَمْتَنِعْنِي أَنْ أَرْجِعَ إِلَيْكَ فِيمَا عَرَضْتَ، إِلَّا أَنِّي قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ ذَكَرَهَا، فَلَمْ أَكُنْ لِأُفْشِي سِرَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ تَرَكَهَا لَقَبَلْتُهَا).¹

ژباړه: عثمان رضي الله عنه وفرمايل: زه به پدې اړه فکر وکړم، نو يو څو شپې تيري سوې، وروسته يې وفرمايل: زما قصد د واده نه دی، نو بيا عمر رضي الله عنه وويل: بيا ما ابوبکر رضي الله عنه ته وويل: که ستا خوښه وي حفصه زما لور به درته په نکاح کړم، ابوبکر رضي الله عنه چپ سو او هيڅ جواب يې را نکړ، د ابوبکر رضي الله عنه دې چپتيا زه د عثمان رضي الله عنه تر جواب زيات غمجن کړم، بيا څو ورځي تېرې سوې، بيا وروسته رسول صلى الله عليه وسلم مرکه د حفصې رضي الله عنها په هکله راته وکړل او حفصه رضي الله عنها مي ورته په نکاح کړه، وروسته ابوبکر رضي الله عنه راته وويل: کله چي تا ما ته د حفصې رضي الله عنها په هکله د نکاح خبره وکړه او ما تاته هيڅ جواب در نکړ نو کيدايسي ستا په زړه کي به زما په اړه څه خبره در گرځيدلې وي، ما

¹ حلية الأولياء وطبقات الأصفياء، أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني (المتوفى: 430هـ)، ج: (٢) صفحه: (٢٩٦)، الناشر: السعادة - بجوار محافظة مصر، 1394هـ - 1974م، دار الكتب العلمية- بيروت (طبعة 1409هـ بدون تحقيق)، مكتبة شامله، موافق د مطبعي.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

ورته وویل بلي هو، نو ابوبکر رضي الله عنه راته وویل: چي ما لدې کبله تاته جواب نه درکوی چي د حفصې رضي الله عنها په هکله رسول الله صلي الله عليه وسلم خبره کړې وه، نو ما نه غوښتل چي د رسول الله صلي الله عليه وسلم راز ښکاره کړم، خو کچيري رسول الله صلي الله عليه وسلم حفصه رضي الله عنها نه وای په نکاح کړې نو بيا ما قبلول.

د یادوني وړ ده چي د پیغمبر صلي الله عليه وسلم نکاح د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضي الله عنها او ام المؤمنین حفصې رضي الله عنها سره د ټولنیز اړخه د لوی اهمیت څخه برخمن ده، ځکه پدې نکاح سره د رسول الله صلي الله عليه وسلم اړیکه او رابطه د ابوبکر رضي الله عنه او د عمر رضي الله عنه تر منځ قوي او تلپاتي سوه.

پنځم: ام المؤمنین زینب بنت خزیمه رضي الله عنها

د ام المؤمنین زینب بنت خزیمه رضي الله عنها مخکنی خاوند عبیده بن الحارث ؤ، چي د بدر په غزا کښي شهید سو، او زینب رضي الله عنها د هغه ښځو له جملې څخه ده چي په خپل نفس او مال سره یې د الله په لاره کښي قرباني ورکړه، او د خپل خاوند پر شهید کېدو باندي یې زیات صبر وکړ، تر څو چي مشرکینو ماته وخورل او مسلمانان بري ته ورسیدل، چي پدې وخت کښي د ام المؤمنین زینب رضي الله عنها عمر شپیتو کالو ته نژدې سوی ؤ، او داسي څوک نه ؤ چي ددې رضي الله عنها سرپرستي یې کړې وای.

خو کله چي رسول الله صلي الله عليه وسلم ددې په حال، صبر، جهاد، او اخلاص باندي خبریږي، نو رسول الله صلي الله عليه وسلم په داسي حال کښي د نکاح لپاره مرکه ورلیږي، چي مبارک عمر یې پنځه پنځوس ته نژدې ؤ، او زینب رضي الله عنها د رسول الله صلي الله عليه وسلم تر وفات وروسته دوه کاله عمر درلود، او وروسته تر دوو کلونو یې خپل روح و الهی قضاء ته وسپاره.¹

دا هغه نکاح وه چي هدف او حکمت یې د پیغمبر صلي الله عليه وسلم پر مروت او شهامت باندي دلالت کوي.

خو ددې سره بيا هم حاسدین اشخاص دنبي صلي الله عليه وسلم ددې عزتمني نکاح په کولو سره پر پیغمبر صلي الله عليه وسلم باندي د شهنوي تهمت لگوي، نعوذ بالله من ذالک.

¹ صحیح البخاري، باب: عرض الانسان ابنته او اخته علي اهل، ج: (٧)، ص: (١٢)، المكتبة الشاملة، د طبعي موافق.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

شپږم: ام المؤمنین ام سلمه هند المخزومیه رضی الله عنها

ام المؤمنین ام سلمه رضی الله عنها مخکې د عبدالله بن عبدالاسد په نکاح کښې وه، چې د اولینو مسلمانانو له ټولې څخه دی، خو کله چې حالات په مکه کښې ورباندې تنگ سول، نو د خپل خاوند سره یې یوځای حبشې ته هجرت وکړ، خو وروسته یې خاوند په داسې حال کې د احد په غزا کې شهید سو چې تر شا یې څلور یتیمان پرې ایښي وه، چې دوه کوچني هلکان او دوې کوچنۍ انجونې وې، او دوی د خپل پلار څخه وروسته بې کفيله او بې سرپرسته پاته سول، چې پدې حالت کښې د ام المؤمنین ام سلمې رضی الله عنها عمر د پنځه پنځوس او شپیتو تر منځ ؤ. نو رسول الله صلی الله علیه و آله د ام سلمې رضی الله عنها ددې سخت حالت د درک کولو څخه وروسته د کفالت او سرپرستۍ پخاطر د نکاح لپاره مرکه ورولیږل، خو په اول سر کښې ام سلمې عذر وړاندې کړ، او وې ویل چې "زه زیاته سپینسري یم، او د یتیمانو مور یم، او زه غیرتي یم، یعنی بوني نه خوښوم". نو پیغمبر صلی الله علیه و آله ددې رضی الله عنها د خبرې په جواب کې ورته وویل "زه د عمر د زیاتوالي باک نه کوم، او یتیمان ما ته راولیږه، او زه الله جبار ته دعا کوم چې ستا د زړه څخه غیرت یعنی (بوني نه خوښول) لیري کړي.

نو الله جبار د رسول الله صلی الله علیه و آله دعا قبوله کړل، او د ام سلمې رضی الله عنها د زړه څخه د بونو نه خوښولو صفت پورته سو، او د پیغمبر صلی الله علیه و آله سره یې پر نکاح کولو باندي فیصله وکړل، پیغمبر صلی الله علیه و آله تر خپل اصلي پلار زیات د دې رضی الله عنها د یتیمانو سره مینه کول، او په ډېر ښه ډول یې پالنه او تربیه کول.²

ام المؤمنین ام سلمه رضی الله عنها د هغو ښځو له جملې څخه وه، چې د ام المؤمنین عایشې صدیقې رضی الله عنها سره یوځای یې د ابوهریره رضی الله عنه هغه خطاء ور اصلاح کړل، چې ویل یې: د جنابت په حالت کښې روژه صحت نلري، نو ام سلمې او عایشې رضی الله عنهما په دواړو د ابوهریره رضی الله عنه دغه خطاء ور اصلاح کړل، ورته وې ویل چې پیغمبر صلی الله علیه و آله به په داسې حال کښې سهار کړ او روژه به یې وه چې غسل به یې لانه ؤ کړی.

¹ تعدد زوجات رسول الله صلی الله علیه و آله ص: (۱۵۸).

² مخکنۍ مرجع، ص: (۱۵۸).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

ددې واقعه څخه دا خبره معلومه سوه چې رسو الله ﷺ به کله کله د غسل پرځای په اوداسه ویدېدی او سهار وختي به ئې غسل کاوه، همدا سنت طریقه چې د شپې د کوروالی وروسته به یا څوک غسل کوي یا به په اوداسه ویدېري.

اووم: ام المؤمنین زینب بنت جحش

ام المؤمنین زینب ﷺ د پیغمبر ﷺ د اکا لور وه، او د عبدالله بن جحش خور وه، او عبدالله بن جحش هغه صحابي ؤ چې د بدر په غزا کښي شهید سو، رسول الله ﷺ لمړی د زینب ﷺ نکاح د زید بن حارثه سره وکړل، او رسول الله ﷺ زید ﷺ په زویوالي نیولی ؤ، او زید د رسول الله ﷺ په زوی مشهوره ؤ، خو ام المؤمنین زینب ﷺ ته رسول الله ﷺ د شرف او نسب له وجي تر زید زیات فضیلت او شرف درلودی، ځکه چې زید ﷺ مخکي له دې چې رسول الله ﷺ یې په زویوالي ونیسي یو غلام پاته سوی ؤ، نو له دې کبله د زید ﷺ او زینب ﷺ ترمنځ اړیکه خرابیدل، او په ځینو روایاتو کښي راځي، چې زینب ﷺ و زید ﷺ ته سختي خبري وکړي، نو زید ﷺ رسول الله ﷺ ته شکایت وکړ، او د زینب ﷺ د طلاق اراده یې وکړه، مگر رسول الله ﷺ هغه منع کړ او نصیحت یې ورته وکړ چې: "خپله کورولا دې د ځان سره وساته" مگر ددې سره د دوی دوو ترمنځ اختلافات ډیریدل تر څو چې زینب ﷺ یې طلاقه کړل.¹

الله ﷻ د خپل حکمت لمخي غوښتل تر څو رسول الله ﷺ د جاهلیت جوړ سوی د تبني¹ نظام له منځه یوسي، ځکه دا داسي نظام ؤ چې یو عربي به د یو بل چا زوی ته وویل چې ته زما زوی یې "زه ستا څخه میراث وړم او ته به زما څخه میراث وړي".

تبني (یا په زویوالي نیولی زوی) به په ټولو چارو کښي داسي گرځیدی لکه خپل حقيقي زوی، حتی د زوجیت په مسائلو کښي هم د حقيقي اولاد په څیر معامله ورسره کیده.

مگر الله ﷻ نه غوښتل چې د جاهلیت دغه فاسد نظام دې نور هم ادامه پیدا کړي، نو له دې کبله الله ﷻ دغه نظام باطل کړ، په صحیح بخاري او صحیح مسلم کښي د عبدالله بن عمر ﷺ څخه روایت دی:

¹تعدد زوجات رسول ﷺ، ص: (۱۵۹).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «أَنَّ زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ، مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كُنَّا نَدْعُوهُ إِلَّا زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْفُرْقَانُ»، {ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ} [الأحزاب: ٥ ایت]²

ژباړه: د عبد الله بن عمر رضي الله عنه څخه روایت دی چې فرمایي: زيد بن حارثه د رسول الله صلي الله عليه وسلم آزاد سوی غلام به مور په زيد بن محمد رضي الله عنه باندې یاد او په ترڅو چې په دې اړه آیت شریف نازل سو. الله جبار فرمایي: په خوله بللي زامن، د هغو خپلو پلرونو ته په منسوبولو وبولی: دا د الله جبار په وړاندې زیاته عادلانه خبره ده.³ نو له دې وروسته رسول الله صلي الله عليه وسلم و فرمایي: "ته زيد بن حارثه بن شرحبیل یی".

کله چې زيد بن حارثه رضي الله عنه زینب رضي الله عنها طلاقه کړل، الله جبار رسول الله صلي الله عليه وسلم ته امر وکړ چې زینب رضي الله عنها په نکاح کړي ترڅو د تبني (یا زوي والي) نظام په کامل ډول لمنځه ولاړ سي. لکه څنگه چې قرانکریم پر دې خبرې باندې شاهد دی چې رسول الله صلي الله عليه وسلم د خلگو خبرو څخه په ویره کښي و ځکه خلگ به وایي: چې محمد صلي الله عليه وسلم د خپل زوی د ښځي سره نکاح وکړل.

نو له دې وجي قرانکریم په دې اړه نازل سو، الله جبار و فرمایي: ژباړه: [ای پیغمبره رضي الله عنها] هغه وخت (یاد کړه) چې تا هغه چا ته چې پر هغه باندې الله او تا لورینه کړې وه، وویل: "خپله مېرمن مه پرېږده او له الله څخه ووېرېږه." په هغه وخت کښي تا پخپل زړه کښي هغه خبره پته کړې وه چې الله جبار د هغې ښکاره کول غوښتل، ته د خلگو څخه وېرېدلې، په داسي حال کښي چې الله ددې زیات حقدار دی چې ورڅخه ووېرېږي، بیا کله چې زيد له هغې څخه خپل حاجت پوره کړ، نو مور هغه (طلاقه شوې مېرمن) تا ته په نکاح کړه، ترڅو چې پر مؤمنانو د خپلو په خوله بللیو زامنو د مېرمنو په باب څه ستونزه پاته نسي، کله چې هغوی خپل حاجت ترې پوره کړي وي، او د الله حکم خو باید عملي سوی وای.⁴

ددې قطعي حکم څخه وروسته بل ایت نازل سو چې د پیغمبر صلي الله عليه وسلم څخه وروسته بل نبي نه راځي او هغه دغه لاندې ایت دی:

¹ غیر نسبي زوی حقيقي زوی بلل
² صحیح بخاري، ج ٢ ص ١١٢، حدیث ٤٧٨٢، مکتبه شامله، د چاپ موافق.
³ پښتو ژباړه: کشف.
⁴ سورت الاحزاب (٣٧) ایت

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

{مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا} ¹

ژباړه: (ای خلگو!) محمد ﷺ ستاسي له نارینه و څخه د هیچا پلار نه دی، هغه خو د الله رسول او اخرنی او وروستنی نبي دی، او الله په هر شي علم لرونکی دی. ²

دا خبره د یادولو وړ ده چي د پیغمبر ﷺ څخه وروسته بل پیغمبر نه راځي، کچیري پیغمبر ﷺ د تبني (یا زویوالي) نظام له منځه وړی نه وای، پداسي حال کښي چي رسول الله ﷺ په زړه کښي د خلگو د خبرو ویره هم لرل، نو چا به دا بدعت له منځه وړی وای؟.

په قرانکریم کښي د پدې اړه صریح نص راغلی دی، الله ﷻ فرمایي: {زَوْجَانِكُمْ}، یعنی مور به زینب ﷺ در په نکاح کړو، او دایې ځکه د پیغمبر ﷺ په نکاح کړه تر څو د زویوالي بدعت له منځه په یوسي، نو د پیغمبر ﷺ لپاره دا کار حتمي ؤ تر څو د زید ﷺ د طلاقي سوي بسخي یعنی زینب ﷺ سره نکاح وکړي، ځکه که رسول الله ﷺ دا کار ونکړي نو څوک به دا کار ترسره کړي ځکه چي د محمد ﷺ څخه وروسته بل پیغمبر نه راځي. ³

نو د رسول الله ﷺ هره نکاح د حکمت څخه خالي نه ده، لکه څنگه چي مخکي واضح سول زید ﷺ د رسول الله ﷺ متبني زوی ؤ، یعنی خپل نسبي زوی یې نه ؤ، بلکه په زویوالي یې نیولی ؤ، نو رسول الله ﷺ وغوښتل تر څو زینب ورپه نکاح کړي، او همداسي وسول، خو وروسته د زید ﷺ او زینب ﷺ تر منځ ژوند تریخ سو، او بلاخره یې طلاقه کړل، په لمړي سر کښي رسول الله ﷺ نه غوښتل چي زینب ﷺ په نکاح کړي خو وروسته الهي امر ورته وسو تر څو زینب ﷺ په نکاح کړي او د متبني یا زویوالي د جاهلیت نظام باطل کړي، نو همداسي وسول رسول الله ﷺ پدې نکاح سره د ابد لپاره د زویوالي نظام باطل اعلان کړ، او دا یې وښودل چي غیر نسبي زوی د حقیقي زوی په شان په احکامو کښي سره یو شان نه دی.

¹سورت الاحزاب (۴۰) آیت

²پښتو ژباړه: کشاف

³تعدد زوجات رسول ﷺ، ص: (۱۶۰).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

اتم: ام المؤمنین جویریہ بنت الحارث رضی الله عنها

ام المؤمنین جویریہ رضی الله عنها مخکي د ماتع بن صفوان په نکاح کښي وه، او ماتع د اسلام او په ځانگړي ډول د رسول الله ﷺ سخت دښمن ؤ، ماتع بن صفوان د بني مصطلق په غزا کښي ووژل سو، او جویریہ رضی الله عنها مسلمانانو بندي ونيول.

ام المؤمنین جویریہ رضی الله عنها د بنو مصطلق د قبیلې د مشر لور وه، او بني مصطلق هغه قبیله وه چي پر مسلمانانو به یې حملې کولې او ضرر به یې ورته رسوی.

په ابو داود کي د ام المؤمنین عایشې رضی الله عنها څخه روایت دی، فرمایي:

ژباړه: د حدیث لنډ مفهوم: جویریہ رضی الله عنها د بني مصطلق په غزا کښي د ثابت بن قیس په برخه وینځه ونيول سول، نور رسول الله ﷺ ازده کړل، او بیا یې د جویرې رضی الله عنها په خونبه په نکاح کړل، نو د نکاح خبره په خلگو کښي مشهوره سول، او رسول الله ﷺ د جویرې رضی الله عنها له وجي کوچنیان او د بني مصطلق د قبیلې سل نفره ازاد کړل.¹ نو ددې مبارکي نکاح په کولو سره د بنو مصطلق د قبیلې لارښکونه او حسد د مسلمانانو په وړاندي کم سو.

رسول الله ﷺ مخکي له دې چي د جویرې رضی الله عنها سره نکاح وکړي د دوو خبرو اختیار یې ورکړ:

لمړی: دا چي یا به د خپل پلار سره خپل قوم ته ځي.

دوهم: یا به اسلام راوړي او د پیغمبر ﷺ سره به نکاح کوي.

نو جویرې رضی الله عنها د کفر او خپلې قبیلې ته د رجوع پر ځای اسلام او د رسول الله ﷺ سره نکاح کول یې اختیار او خوښ کړل.

نو ددې مبارکي نکاح په سبب د بنو مصطلق قبیلې ایمان راوړ او ازاد سول، او د لارښکوني کارونه یې پرېښول.

نو وروسته به خلگو ویل: "چي جویریہ رضی الله عنها د خپل قوم د ایمان راوړولو سبب سوه".

¹ سنن ابی داود، ابو داود سلیمان بن الأشعث، السجستاني، مړینه (۲۷۵هـ)، ج: (۴) ص: (۲۲) حدیث: (۳۹۳۱)، محقق: محمد محي الدين عبد الحميد، ناشر: مکتبة العصرية، بیروت، مکتبه شامله، د طبعي موافق.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

نهم: ام المؤمنین ام حبیبه رضی الله عنها

ام المؤمنین ام حبیبه رضی الله عنها د ابو سفیان لور وه، او ابو سفیان د اسلام په لمړي سر کښي د ابوجهل څخه وروسته د اسلام سرسخت دښمن ؤ.

ام حبیبې رضی الله عنها په مکي دور کښي اسلام قبول کړی ؤ، او بیا د خپل مخکني خاوند عبدالله بن جحش سره یوځای یې حبشې ته هجرت وکړ، او خاوند یې په داسي حال کښي په حبشې کښي وفات سو چي دې نه کوم کومک کونکی درلود او نه سرپرست، سره ددې کچیري دا و مکې ته ستنه سوې وای، نو پایله به یې دا وای چي پلار به یې دوباره کفر ته مجبوره کړې وای، او یا به یې سخت عذاب ورکړی وای، او په مدینې منورې کښي داسي څوک نه ؤ چي ددې سرپرستي او کفالت دې یې کړی وای.

کله چي رسول الله ﷺ د ام حبیبې رضی الله عنها د خاوند په وفات خبر سو، نو د سرپرستي په اساس ئې مرکه ورولیږل، د حبشې باچا نجاشي ته یې نفر ور ولیږل تر څو د ام حبیبې واده د پیغمبر ﷺ سره ور وکړي، نو کله چي ام حبیبه رضی الله عنها د پیغمبر ﷺ په مرکه باندي خبره سوه، نو بې حده خوشحاله سول، او رسول الله ﷺ سره یې پر نکاح کولو رضایت وښود، نو نجاشي ام حبیبه رضی الله عنها د رسول الله ﷺ په نکاح کړل، او خپله نجاشي د رسول الله ﷺ لخوا ام حبیبې رضی الله عنها ته څلور سوه دیناره مهر ورکړ، او سره د نورو تحفو یې و رسول الله ﷺ ته ولیږل، چي پدې وخت کښي د ام حبیبې رضی الله عنها عمر اوه دېرش کاله ؤ، کله چي ابوسفیان پدې واده باندي خبر سو نو تائید یې وکړ.

ددې نکاح تر شا لوی حکمت نغښتی ؤ، او هغه حکمت د ابو سفیان او د قوم د زړه میلان پیدا کول ؤ، چي ددې نکاح په سبب په مکه کښي پرمسلمانانو باندي عذاب کم سو، او مشرکینو د صلحي سره زیات رغبت پیدا کړ.

ابو سفیان په داسي حال کښي مدینې منورې ته ځي چي د صلحي د نوې کولو پلان لري، او د خپل لور ملاقات د رسول الله ﷺ په کور کښي کوي، او ام حبیبه رضی الله عنها خپل پلار ابوسفیان ته دا خبره کوي چي د اسلام څخه ماسیوا انسان د عزت وړ نه دی که څه هم خپل پلار وي، نو ددې مبارکې نکاح څخه وروسته ابوسفیان د مسلمانانو په مقابل کښي جنگ کونکی نه دی راوتلی.¹

¹ تعدد زوجات الرسول ﷺ، ص: (۱۰۶).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

لسم: ام المؤمنین صفیه رضی الله عنها

ام المؤمنین صفیه رضی الله عنها د یهودو د بنو قریظه د مشر حیبي بن اخطب لور وه، بنو قریظه او بنو نضیر دوی داسې قبیلې وې چې د رسول الله صلی الله علیه و آله سره یې د صلحې تړون کړی و، خو وروسته همدغو دوو قبیلو خیانت او غدر وکړ او تړون یې مات کړ.

صفیه رضی الله عنها د خیبر په غزا کښې د خپل خاوند د قتل وروسته بندی ونيول سول.

کله چې صفیه رضی الله عنها و رسول الله صلی الله علیه و آله ته ورغلل، نو رسول الله صلی الله علیه و آله ورته وویل:

"ستا پلار زما سره سخته دوښمني کول تر څو چې الله تبارک و تعالی قتل کړ". نو صفیه رضی الله عنها ورته وویل: اې د الله رسوله؛ الله تبارک و تعالی پخپل کتاب کښې فرمایي: {وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى} . ژباړه: هیڅ پیتی پورته کوونکی د بل پیتی نه پورته کوي.

نو رسول الله صلی الله علیه و آله ورته وویل: "کچیري تا اسلام خوښ کړ نو زه به دې د خپل ځان سره وساتم، او که دې چیري یهودیت اختیار کړ نو کیدایسي چې ازاده دې کړم، تر څو دوباره خپل قوم ته ورسې، نو صفیه رضی الله عنها وویل: "اې د الله رسوله ما اسلام پیژندلی دی، او مخکې له دې چې ما دعوت کړې ما ته صادق بللی وې، او په یهودیت کښې به زه په ډېر لښکر څه وکړم، او په یهودیت کښې به زه په پلار او ورور څه وکړم، او تا ماته د کفر او اسلام اختیار را کړ، نو ماته الله تبارک و تعالی او رسول صلی الله علیه و آله تر ازادولو او قوم ته تر ګرځېدو زیات خوښ او محبوب دي".

نو رسول الله صلی الله علیه و آله د صفیه رضی الله عنها سره د هغې په رضایت نکاح وکړل، چې ددې نکاح څخه وروسته زیات شمېر یهودو اسلام قبول کړ، او ددې وروسته یهودو د نورو عربي قبیلو سره د رسول الله صلی الله علیه و آله په مقابل کښې لاس نه دی یو کړ.¹

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

یولسم: ام المؤمنین میمونه رضی الله عنها

ام المؤمنین میمونې رضی الله عنها د رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم څخه مخکې دوه ځلي نکاح کړې ده، چې دوهم خاوند یې (ارحم بن عبد العزی) د هجرت په اووم کال مړ سو، او ام المؤمنین میمونه رضی الله عنها د مور لخوا د (زینب بنت خزیمه رضی الله عنها) خور وه، دا نکاح د لوی مصلحت څخه برخمنه ده، ځکه چې میمونه رضی الله عنها د ځینو عربي قبایلو د مشر د نسخي خور وه، هغه قبایل چې د اسلام او مسلمانانو په مقابل کښي سره یو وه.

همدغو قبیلو د رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم څخه غوښتنه وکړه تر څو (۷۰) داسي خلگ د دوی قبیلې ته واستوي چې عالمان وي، تر څو دوی ته دین ور زده کړي، خو دوی د رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم د اصحابو سره غدر وکړ او وې وژل. نو دوی همداسي پر خپلي دوښمنۍ پاته سول، تر څو چې رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم د میمونې رضی الله عنها په نکاح سره د دوی د مشر سره ځیني وکړه.¹

نو ددې وروسته د نوموړو قبایلو دښمني د مسلمانانو په مقابل کښي کم سوه، او د عربو سره یې د مسلمانانو په مقابل کښي د لاس یو کولو څخه ډډه وکړه.

ومن الله التوفيق

پورتني موضوع مي دکندهار پوهنتون د شرعیاتو پوهنځۍ څخه د فراغت لپاره په کال د ۱۳۹۵ کي لیکلې وه، د نظر ثاني وروسته مي دوباره تصحيح کړل، دا چې دا موضوع د زیات ارزښت څخه برخمن ده او نن ورځ ددې موضوع اړوند سوالونه د کفارو په ځانگړي ډول د ملحدینو او مستشرقینو له لوري مسلمانانو ته متوجه کیږي نو هر مسلمان باید دا کتاب یو وار خامخا ووايي او تر نورو مسلمانانو پوري ئې ورسوي تر څو د ملحدینو او مستشرقینو د سوالونو لپاره جواب ویونکې و اوسي.

سبحانک الله وحمدک اشهد ان لاله الا انت استغفرک و اتوب الیک.

¹مخکنۍ مرجع، ص: (۱۰۷).

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

پایله

1. د زیاتو مېرمنو کول خپله د الله ﷻ لخوا و رسول الله ﷺ ته حکم او د نبي ﷺ ځانگړتیا وه.
2. د نبي کریم ﷺ په هر قول، فعل او تقرير کې زیات حکمتونه او مصلحتونه نغښتي، چې په احساسولو سره یې نور هم ایمان ته زیاتوب وربخښي.
3. نبي ﷺ د زیاتو مېرمنو په لرلو کې یوازي نه دی، بلکه تیرو پیغمبرانو عليهم السلام هم زیاتي مېرمني لرلي.
4. د جاهلیت په زمانه کې کفارو هم زیاتي مېرمني په یوه وخت کې لرلي او نکاح ئې ورسره جایز بلل.
5. د دې نقلي او منطقي بحث څخه وروسته دا خبره په ډاگه کېږي چې د ملحدینو، مستشرقینو او نورو کفارو تهمتونه او تورونه د نبي ﷺ په شان کې د نورو تورو په شان بې بنسټه او بې اصله دي.

¹ تعدد زوحات الرسول ﷺ، ص: (۱۰۷).

د نبي صلي الله عليه وسلم د زياتو مېرمنو حكمتونه

مصادر

1. قرانكريم.
2. ابو داود، ابو داود سليمان بن الاشعث، السجستاني، سنن ابي داود، مرينه (٢٧٥هـ)، محقق: محمد محي الدين عبدالحميد، ناشر: مكتبة العصرية، بيروت، مكتبه شامله، د طبعي موافق.
3. ابن حبان، محمد بن حبان البستي، صحيح ابن حبان، متوفي: ٣٥٤هـ، ناشر: مؤسسة الرسالة-بيروت.
4. ابن كثير، أبو الفداء إسماعيل بن عمر بن كثير القرشي، البداية والنهاية، (المتوفى: 774هـ)، الناشر: دار إحياء التراث العربي، الطبعة: الأولى 1408، هـ - 1988 م، ترقيم الكتاب موافق للمطبوع.
5. ابن راهويه، ابو يعقوب اسحاق بن ابراهيم مشهور په ابن راهويه، مسند اسحاق بن راهويه، مرينه: (٢٣٨هـ)، محقق: د عبدالغفور بن عبدالحق البلوشي، ناشر: مكتبة الايمان- المدينة المنوره.
6. ابن سعد، الطبقات الكبرى، (المتوفى: 230هـ، نشر ونكي: دار لكتب العلمية-بيروت.
7. الأصبهاني، أبو نعيم أحمد بن عبد الله بن أحمد بن إسحاق بن موسى بن مهران الأصبهاني، حلية الأولياء وطبقات الأصفياء، (المتوفى: 430هـ)، ناشر: السعادة - بجوار محافظة مصر، مكتبه شامله.
8. بخاري، محمد بن إسماعيل البخاري، صحيح البخاري، الناشر: دار طوق النجاة.
9. بن حنبل، امام احمد بن حنبل، مسند احمد، محقق: شعيب الارنؤوط، عادل مرشد او نور، نشر ونكي: مؤسسة الرسالة، المكتبة شامله، موافق د طبعي.
10. ترمذي، محمد بن عيسى الترمذي، سنن ترمذي، مرينه: (٢٧٩هـ)، ناشر: مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي - مصر.
11. جوهرى، محمد ربيع محمد الجوهرى، موسوعة بيان الاسلام، دويمه برخه، د رسولانو بيان، د نبي ﷺ د ژوند په اړه شبهاهات، د في دي ايف كتاب په حواله.
12. ذهبى، شمس الدين أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قايماز الذهبى، تذكرة الحفاظ، (المتوفى: 748هـ)، ناشر: دار الكتب العلمية بيروت-لبنان، الطبعة: الأولى، 1419هـ- 1998م، د چاپ موافق.

د نبي صلی الله علیه وسلم د زیاتو مېرمنو حکمتونه

13. علوان ، عبدالله ناصح علوان، تعدد الزوجات في الاسلام و حکمة تعدد زوجات النبي ﷺ، ناشر: درالسلام.
14. صابوني ، محمد علي صابوني، رفع ابهامات و ابطال از تعدد زوجات رسول الله ﷺ، ، فارسي ژباړه: د عقېدې سايت، ناشر: د عقېدې سايت.
15. مرتضى، ملك غلام مرتضى، تعدد زوجات الرسول صلى الله عليه وسلم، د چاپ موافق ، ناشر: مجلة الجامعة الإسلامية بالمدينة المنورة.
16. نيسابوري، مسلم بن الحجاج ابوالحسن القشيري النيسابوري، صحيح مسلم، متوفي: ۲۶۱هـ، ناشر: دار احياء التراث العربي- بيروت.
18. www.almaany.com، معجم المعاني الجامع.
20. <http://fatwa.islamonline.net/>، فتوا اسلام ان لاین نيټ.

په درنښت

شکر الله (رسولي)

۱۴۳۹/شعبان/۲۲

۱۳۹۷/ثور/۱۸

تلیفون شمېره: 0700988015

ایمیل ادرس: rasooly99@yahoo.com

فیسبوک ادرس: Shukrullah.Rasooly1

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**